

ДЖЕК ЛОНДОН

TULILIEMEN

TUTTAVANA:

ALKOHOLIMUISTEMIA

Джек Лондон

**Tuliliemen tuttavana:
Alkoholimuistelmia**

«Public Domain»

Лондон Д.

Tuliliemen tuttavana: Alkoholimuistelmia / Д. Лондон — «Public Domain»,

Содержание

ENSIMÄINEN LUKU	5
TOINEN LUKU	8
KOLMAS LUKU	10
NELJÄS LUKU	11
VIIDES LUKU	16
KUUDES LUKU	19
SEITSEMÄS LUKU	24
KAHDEKSAS LUKU	27
YHDEKSÄS LUKU	29
Конец ознакомительного фрагмента.	32

Jack London

Tuliliemen tuttavana: Alkoholimuistelmia

ENSIMÄINEN LUKU

Tämä asia johtui mieleeni eräänä vaalipäivänä. Oli lämmin kalifornialainen iltapäivä ja minä olin ratsastanut maatalostani alas Kuulaakson pieneen kylään äänestääkseni muutoksista ja lisäyksistä, joita oli ehdotettu Kalifornian valtion perustuslakeihin. Helteen tähden olin tyhjentänyt useita laseja, ennenkuin kävin antamassa äänestyslippuni, ja perästä päin otin vielä lisää. Sitten olin ratsastanut takaisin viiniköynnösten peittämien rinteiden ja aaltoilevien vainioiden keskitse ja ennätin kotiin kyllin varhain saadakseni vielä lasillisen ennen illallista.

– Miten sinä menettelit äänioikeusehdotukseen nähden? kysyi Charmian.

– Äänestin sen puolesta.

Hän huudahti hämmästyksestä, sillä kiihkeästä kansanvaltaisuudestani huolimatta olin aina nuoremmalla ijälläni vastustanut kaikkea, mikä vähänkään tuoksahti naisten äänioikeudelle. Kun sitten vuosien vieressä kävin suvaitsevammaksi, olin innostuksetta alistunut siihen, pitäen sitä välttämättömänä yhteiskunnallisena ilmiönä.

– Mutta miksi äänestit sen hyväksi? tiedusteli Charmian.

Minä vastasin. Vastasin perusteellisesti. Vastasin harmistuneena.

Mitä enemmän vastasin, sitä suuremmaksi harmini kasvoi. (Ei – en ollut humalassa. Hevosta, jolla olin ratsastanut, nimitettiin "Karkuriksi", ja olisinpa halunnut nähdä humalaisen sitä ohjailevan.)

Ja kuitenkin – kuinka nyt sanoisinkaan – olin "hilpeällä tuulella", tunsin itseni "iloiseksi", olin suloisessa hiprakassa.

– Kun naiset saavat äänioikeuden, niin he äänestävät kieltolain puolesta, minä selitin. – Juuri vaimot, sisaret ja äidit – ja ainoastaan nämä – ne vasta iskevät ensimmäisen naulan Tuliliemen ruumisarkkuun...

– Niin, mutta minä luulin, että Tuliliemi on sinun hyviä ystäviäsi, keskeytti Charmian.

– Hän on. Hän oli. Hän ei ole. Hän ei ole koskaan ollut. Meidän ystävyyskuntamme ei ole milloinkaan niin huono kuin sellaisina hetkinä, jolloin oleskelen hänen seurassaan ja näyttää siltä, kuin olisin oikein hänen helmaystävänsä. Hän on oikein valehtelijain ruhtinas. Hän on vilpittömin totuuden lausuja. Hän on ylevä seuralainen, jonka keralla saa vaeltaa jumalien pariin. Mutta hän on myöskin Viikatemiehen liittolainen. Hänen tiensä johtaa alastomaan totuuteen ja kuolemaan. Hän suo kirkkaita näkyjä ja sekavia unia. Hän on elämän vihollinen ja julistaa viisautta, joka ulottuu elämän kaikkien näkyjen tuolle puolen. Hän on aina valmis murhaamaan ja hän surmaa nuorison.

Ja Charmian katsoi minuun, ja minä ymmärsin hänen kummastelevan, mistä olin saanut kaiken tämän.

Minä puhuin edelleen. Kuten sanoin – olin hiukan kiihtyneellä tuulella. Moninaisia ajatuksia liikkui ai voissani kuin kotonaan. Jokainen ajatus ryömi pikku kammiossaan valmiiksi pukeutuneena ovelle, ikäänkuin joukko vankeja, jotka keskiyöllä odottavat, että vankila murretaan auki. Ja jokainen ajatus oli näky, loistava, tarkasti rajoitettu. Aivoni olivat ikäänkuin alkoholin kirkkaan, valkoisen tulen valaisemat. Tuliliemi oli vaeltamassa Totuuden polkua ja paljasti syvimmät salaisuutensa. Ja minä toimin hänen tulkkina. Mielessä liikkui joukoittain muistoja kuluneesta elämästäni, kaikki järjestykseen asetettuina kuten sotamiehet suuressa katselemuksessa. Minun tarvitsi vain itse valita. Olin ajatusten vallitsija, ilmaisumuotojen mestari, kykenin vähintäkään erehtymättä valitsemaan tapaukseni ja rakentamaan esitykseni. Sillä Tuliliemen tapana on aina pettää ja houkutella, antaa älyn mielijohteiden juurtua, kuiskata avoimeen korvaan kiusallinen käsityksensä totuudesta, kutoa purpurainen säije arkielämän yksitoikkoiseen loimeen.

Minä hahmoittelin elämäni Charmianin nähtäväksi ja selitin, minkälainen luonteeni oikeastaan oli. Minulla ei ollut laisinkaan perinnöllisiä alkoholistin taipumuksia. Olin syntynyt vapaana elimellisestä alkoholin-halusta. Tässä suhteessa olin täysin normaalin. Alkoholi oli maku, jonka olin itse hankkinut, ja sen hankkiminen oli ollut tuskallista. Alkoholi oli ollut hirveän vastenmielistä – kuvottavampaa kuin yksikään lääke. En edes nytkään pitänyt sen mausta. Join alkoholia vain sen vuoksi, että se teki pirteäksi. Ja viidennestä aina viidenteenkolmatta ikävuoteeni asti en ollut suurestikaan siihen kiintynyt. Kahden vuosikymmenen vastahakoinen oppiaika oli tarvittu, jotta elimistöni liian suurta vastusta tekemättä sietäisi alkoholia, jotta sisimmässäni rupeisin haluamaan alkoholia.

Kuvasin ensimmäisiä otteluitani alkoholin kanssa, kerroin ensimmäisistä humaltumistapauksista ja niitä seuraavista käännteistä ja tehostin aina, että lopulta minut oli voittanut vain se seikka, että alkoholia oli niin helposti saatavissa. Eikä siinä kyllin, että alkoholia oli aina ollut niin helposti saatavissa, vaan jok'ikinen kehitysvaihe elämässäni oli vetänyt minua sen puoleen. Katujen sanomalehtipoikana, merimiehenä, kaivostyömiehenä, vaeltajana etäisissä maissa – kaikkialla ja aina, kun ihmiset kerääntyivät vaihtamaan ajatuksia, rähisemään, nauramaan ja antautumaan uhkarohkeisiin yrityksiin tai hengähtämään ja koettamaan unohtaa uuvuttavien öiden ja päivien yksitoikkoisen raadannan, aina he kokoontuivat kapakkaan. Kapakka oli yhtymäpaikka. Ihmiset kerääntyvät sinne nykyään aivan samoin kuin esihistorian ihmiset kyyristyivät nuotion ääreen maaluolansa edustalle.

Johdatin Charmianin mieleen Etelämeren saarten lauttasuojat, joihin häntä ei oltu milloinkaan päästetty ja minne kähärätukkaiset ihmissyöjät olivat paenneet naistensa luota juhlimaan ja juomaan itsekseen, nuo pyhitetyt alueet, jotka kuolemanrangaistuksen uhalla olivat naisilta kiellettyjä. Nuoruudessa olin kapakan avulla saattanut paeta naisten ahdashenkistä vaikutusta miesten vapaaseen maailmaan. Kaikki tiet johtivat kapakkaan. Seikkailujen tuhannet polut yhtyivät kapakan luona ja jatkuivat sitten taas halki kaiken maailman.

– Pääasia on se, minä lopetin saarnani, että juuri alkoholin helppo saanti on saattanut sen minulle maistumaan. Minä en välittänyt siitä laisinkaan. Tapani oli nauraa sille. Mutta tässä minä nyt istun lopulta juopon himoa tuntien. Kaksikymmentä vuotta kesti, ennenkuin se juurtui minuun, ja sitten se on kasvanut kymmenen vuoden kuluessa. Eikä tämän himon tyydyttäminen ole ensinkään hyvä vaikutukseltaan. Luonteeltani olen terve ja hilpeä. Mutta sittenkin – kun olen vaeltamassa Tuliliemen parissa, kärsin suunnattomasti älyllisen pessimismin kirouksesta.

– Mutta, kiiruhdin lisäämään (minä kiiruhdan aina lisäämään), Tulilientä on myöskin kohdeltava oikeudenmukaisesti. Hän lausuu totuuden. Ja siinäpä juuri kirous piileekin. Niin sanotut elämäntotuuudet eivät ole totta. Ne ovat elämänvalheita, joista elämä elää, ja Tuliliemi osoittaa ne valheellisiksi.

– Eikä se suinkaan tee elämää siedettävämmäksi, virkkoi Charmian.

– Aivan oikein, minä myönsin. – Ja se on juuri kaikkein helvetillisintä. Tuliliemi vie kohti kuolemaa. Sen vuoksi minä äänestin tänään, kuten kerroin. Selailin entistä elämäni ja näin, kuinka alkoholin saanti oli totuttanut minut mieltymään siihen. Näes, yhtä sukupolvea kohti syntyy verraten harvoja alkoholisteja. Ja alkoholistilla tarkoitan ihmistä, jota niin sanoakseni koko ruumiillinen kemia vastustamattomasti ajaa alkoholia kohti. Kaikkein useimmat juopot syntyvät vailla tätä himoa, päin vastoin – he tuntevat itse asiassa vastenmielisyyttä alkoholia kohtaan. He eivät pääse makuun ensimmäisestä tai kahdennestakymmenennestä, eivätpä edes sadannestakaan lasista. Mutta he oppivat, aivan samoin kuin oppii tupakoimaan; vaikka tupakkaan tottuu paljoa helpommin kuin alkoholiin. Sen oppii siitä syystä, että ainetta on saatavissa. Naiset tuntevat sen kyllä. He saavat suorittaa maksun – vaimot, sisaret ja äidit. Ja kun he kerran pääsevät äänestämään, niin he äänestävät kieltolain puolesta. Ja parasta on se, ettei tuleva sukupolvi joudu laisinkaan kärsimään siitä. Kun alkoholia ei ole enää saatavissa, kun ei ole enää synnynäistä taipumusta siihen, silloin ei myöskään kaipaa sitä.

Tämä merkitsee, että kypsyneemmässä iässä elämä käy rikkaammaksi niille nuorille pojille, jotka varttuvat – niin, myöskin nuorille tytöille, jotka kerran joutuvat elämään yhdessä heidän kanssaan.

– Miksi et kirjoittaisi kaikkea tuota tulevien nuorten miesten ja naisten tähden? kysyi Charmian. – Miksi et kirjoittaisi sitä opettaaksesi vaimoja, sisaria ja äitejä äänestämään oikealla tapaa?

– Alkoholistin muistelmia, virkoin ivaten – tai oikeastaan sen sanoi Tuliliemi. Sillä hän istui rinnallani pöydän ääressä, missä pidin ihmisystävällistä puhuttani, ja Tuliliemen tavallisia kepposia on muuttaa hymy vähimmättäkään varoituksetta ivan irvistykseksi.

– Ei laisinkaan, lausui Charmian välittämättä Tuliliemen karkeudesta – kuten niin moni nainen on oppinut tekemään. – Sinä et ole koskaan ollut alkoholisti, vaan aivan tavallinen ryyppymies, joka on oppinut tuntemaan Tuliliemen seurustelemalla monta vuotta hänen parissaan. Kirjoita vaan ja anna kirjalle nimi "Alkoholimuistelmia".

TOINEN LUKU

Ennenkuin nyt aloitan, minun täytyy pyytää lukijaa seuraamaan minua myötätuntoisena, ja koska myötätunto on vain ymmärtämystä, alun pitäen koettamaan ymmärtää minua ja kirjoittamaani. Ensinnäkin olen mies, joka on hankkimalla saanut mieltymyksen väkijuomiin. Minulla ei ole milloinkaan ollut ruumiillista ennakkotaipumusta alkoholiin. En ole typerä. En ole sika. Tunnen ryyppäämisen A: sta Ö:hön asti, ja minä olen juodessani menetellyt harkitsevasti. Minua ei tarvitse koskaan auttaa vuoteeseen, en myöskään hoipertele milloinkaan ja minä juon normaalilla, tavallisella lailla, kuten yleiseen tehdään. Tahdon erikoisesti tehostaa sitä, että kuvaan alkoholin vaikutusta normaaliin arki-ihmiseen. Minulla ei ole sanaakaan lausuttavana mikroskopisesti merkityksettömästä äärimmäisyysihmisestä, parantumattomasta, todellisesta juoposta.

Yleiseen puhuen on juoppoja olemassa kaksi eri tyyppiä. Ensinnä mies, jonka me kaikki tunnemme, mielikuvituksen olio, joka tavallisesti tapailee tietään jalat leveästi harallaan, kupsahtaa usein ojaan ja ylimmilleen haltioituessaan näkee sinisiä hiiriä ja punaisia norsuja. Hän kuuluu siihen lajiin, joka tarjoaa aiheita pilalehdille.

Toisella juoppotyypillä on mielikuvitusta, näkyvoimaa. Pahimmassakin "tuulessa" hän käy vakavasti, ei hoipertele eikä koskaan kaadu kumoon ja tietää aina, missä on ja mitä tekee. Humalassa ei ole hänen ruumiinsa, vaan hänen aivonsa. Hän voi räiskyä sukkeluutta tai avata sylinsä koko maailmalle. Tai hän saattaa nähdä yliaistillisia näkyjä ja unikuvia, jotka ovat kosmillisia ja loogillisia ja pukeutuvat syllogismeiksi. Juuri tässä tilassa hän riistää kuoren elämäni terveimmiltä harhaluuloilta ja mietiskelee vakavasti sitä kohtalon rautakahletta, joka on juotettu hänen sielunsa kaulaan. Nyt on Tuliliemellä otollinen hetki osoittaa oveluuttaan. Helppoa on kenen hyvänsä kaatua ojaan. Mutta miehelle on hirvittävä tulikoetus seisoa jaloillaan suorana, horjumatta ja tietoisesti tuntea, että koko maailmankaikkeudessa on häntä varten olemassa vain yksi vapaus, nimittäin kuolinpäivän odotus. Sellaiselle miehelle tämä on kylmän järjen hetki (josta enemmän tuonnempana), kun hän käsittää voivansa oppia tuntemaan ilmiöiden lait, mutta ei milloinkaan niiden tarkoitusta. Tämä on hänen vaarallisin hetkensä. Hänen jalkansa ovat silloin astumassa tielle, joka johtaa alas hautaan.

Kaikki on hänelle selvinnyt. Kaikki nuo petolliset kuolemattomuuden toiveet ovat vain sellaisen sielujen kammoa, joita kuoleman pelko kauhistaa ja joilla on kironaan mielikuvituksen kolminkertaisesti kirottu lahja. Heissä ei vallitse kuoleman vaistoa: heiltä puuttuu halu kuolla, kun kuoleman hetki koittaa. Petoksella he houkuttelevat itsensä uskomaan, että he sittenkin voivat pelissä lyödä pöytään paremman valtin ja voittaa vastaisuuden, jättäen kaikki muut luontokappaleet haudan pimeyteen tai krematorion hävittävään hehkuun. Mutta hän, tämä mies, tietää kylmän järjen hetkellä että he pettävät itsensä. Sama kohtalo odottaa kaikkia. Auringon alla ei ole mitään uutta, ei ole uusi edes tuo kaivattu heikkojen sielujen lelu, jota nimitetään kuolemattomuudeksi. Mutta hän tietää sen, hän sen tietää seisoessaan suorana molemmilla jaloillaan, suorana ja horjumatta. Hän on kokoomus ruokaa, viiniä ja säkeniä, auringonhiukkasia ja maa-aineksia, hauras koneisto, joka on rakennettu käymään jonkun aikaa, lääketieteen ja jumaluusopin tohtorien paikkailtavaksi, joutuakseen lopulta heiteläjälle. Luonnollisesti kaikki tämä on sielun sairautta, elämän sairautta. Siinä ovat sakot, joita mielikuvitusrikkaan ihmisen täytyy maksaa Tuliliemen ystävydestä. Ne sakot, jotka koituvat tyhmän ihmisen suoritettaviksi, ovat yksinkertaisempia, helpompia. Hän juo itsensä sikamaisen tiedottomaksi. Hän nukkuu myrkytettyä unta, ja jos hän uneksii, niin unet ovat usvaisia ja sekavia. Mutta mielikuvitus-ihmiselle Tuliliemi lähettää kylmän järjen armottomia, aavemaisia syllogismeja. Hän katselee elämää ja kaikkia sen ilmiöitä pessimistisen saksalaisen filosofin karsain katsein. Hän näkee kaikkien harhaluulojen lävitse. Hän arvioi uudelleen kaikki ilmiöt. Jumala on paha, totuus petosta, elämä pilaa. Hiljaisen mielipuolisuutensa korkeuksista hän katselee jumalallisen varmana elämää ikäänkuin jotain paha. Hänen logiikkansa kirkkaassa, puhtaassa valossa esiintyvät vaimo, lapset ja ystävät valheena ja petoksena. Hän näkee suoraan heidän lävitsensä, eikä hän näe

muuta kuin raihnaisuutta, kehnoutta, likaisuutta ja surkuteltavaisuutta. He eivät voi enää pitää häntä narrinaan. He ovat kurjia pikku egoisteja kuten kaikki muutkin oliot, jotka hetkisen karkeloivat päivänkorento-tanssiaan. Heillä ei ole mitään vapautta. He ovat kohtalon kisapalleja. Niin on hän itsekin. Hän tajuaa sen. Mutta on olemassa muuan erotus. Hän *tietää* sen. Ja hän tuntee ainoan mahdollisen vapauden: ajatella eteenpäin kuolinpäivänsä koittoa. Tämä ei ole hyväksi ihmiselle, joka on luotu elämään, rakastamaan ja saamaan vastarakkautta. Mutta itsemurha, nopea tai verkkainen, äkillinen murtuminen tai hiljainen vuosikausia kestävä kuihtuminen on Tuliliemen vaatima hinta. Eikä yksikään hänen ystävästään pääse maksamasta juuri sitä hintaa, minkä hän haluaa.

KOLMAS LUKU

Olin viiden vuoden vanha, kun ensi kerran jouduin juovuksiin. Oli kuuma päivä ja isäni kynti parhaillaan. Minut lähetettiin tuvasta puolen mailin¹ päästä viemään hänelle olutta. – Ja varo nyt kaatamasta mitään maahan, lausuttiin minulle viimeiseksi, kun lähdin kotoa.

Muistan vielä, että minulla oli kannettavana sangen tilava kanneton kannu. Tallustellessani tietäni läikkyi olutta reunojen ylitse jaloilleni. Ja minä aloin mietiskellä. Olut oli kallista ainetta. Silloin sen täytyi varmasti myöskin olla varsin hyvää. Minkä vuoksi minun ei muutoin annettu koskaan maistaa sitä kotona. Toiset aineet, joita isot ihmiset aina kielsivät minulta, olin havainnut hyvänmakuisiksi. Niin oli varmasti oluenkin laita. "Isot ihmiset" tiesivät sen kyllä. Joka tapauksessa ruukku oli aivan liian täynnä. Se vain iski sääreeni ja olutta läikkyi maahan. Miksi antaisin sen joutua hukkaan? Eihän kukaan saattanut tietää, olinko juonut vaiko läikyttänyt maahan.

Olin niin pieni, että saadakseni ruukun huulilleni minun täytyi asettua istumaan ja nostaa se syliini. Ensinnä maistelin vaahtoa. Siitä tuli pettymys. Se ei maistunut laisinkaan hyvältä. Luultavasti tuo hyvä ei ollutkaan itse vaahdossa. Silloin muistin, kuinka olin nähnyt isojen puhaltavan sen syrjään, ennenkuin joivat. Painoin kasvoni vaahtoon ja imin suuhuni juomaa sen alta. Se ei ollut ensinkään hyvää, mutta join kuitenkin. Ja isot tiesivät kyllä, miten sen piti olla. Koska olin niin pieni, ruukku helmassani niin suuri ja join hengittämättä kasvot korviin asti vaahtoon vajotettuina, on vaikeata sanoa, kuinka paljon imin itseeni. Nielaisin myöskin ikäänkuin lääkettä nauttien, jotta suoriutuisin siitä niin pian kuin mahdollista.

Minua pöyristytti, kun taas lähdin liikkeelle, ja vakuutin itselleni, että perästä päin se kyllä maistuisi hyvälle. Tuon pitkän puolen mailin kuluessa otin vielä muutamia siemauksia. Silloin pelästyin nähdessäni, kuinka paljon ruukku oli vajaa. Mutta muistin, miten väljähtyneen oluen sai jälleen raikkaaksi. Otin oksan ja hämmensin sillä jäännöstä, kunnes se kuohui reunoihin saakka.

Eikä isä huomannut mitään. Hän tyhjensi ruukun kokonaan hiestyneen kyntäjän voimakkaalla janolla, jätti sen takaisin minun huostaani ja alkoi uudelleen kyntää. Koetin astella hevosten rinnalla. Muistan, että kompastuin ja kaaduin niiden takakavioita vasten aivan kiiltävän auranterän eteen, jolloin isä peräytti niin äkisti, että hevoset melkein polkivat minut jalkoihinsa. Hän kertoi sittemmin minulle, että aura olisi leikannut minut kahtia, jos olisi päässyt etenemään vielä parisen tuumaa. Muistan heikosti, että hän nosti minut syliinsä ja kantoi minut puiden siimekseen vainion liepeelle. Koko maailma keinui ja pyöri ympärilläni. Olin aivan kuolemansairas ja tunsin itseni kovin onnettomaksi siitä, että olin tehnyt jotain väärin.

Koko iltapäivän nukuin puun alla, ja kun isä auringon laskiessa minut viimein herätti, laahusti hänen rinnallaan väsyneenä kotiin perin vaivainen pikku poika. Olin lopen uuvuksissa, kädet ja jalat painoivat lyijynraskaina ja vatsassa tuntui värinää, joka ulottui kaulaan ja aivoihin asti. Olin samallaisessa tilassa kuin henkilö, joka on saanut taistella myrkkyä vastaan. Itse asiassa olinkin tullut myrkytetyksi.

Seuraavina viikkoina ja kuukausina kartoin olutta yhtä tarkoin kuin keittiön liettä, kun olin kerran sattunut polttamaan itseni siinä. Isot ihmiset olivat oikeassa. Olut ei soveltunut lapsille. Isoille se ei tehnyt mitään, mutta saattoivathan he myöskin vaikeudetta nauttia pillereitä tai risiiniöljyä.

Minä voin varsin hyvin elää oluetta, ja olisin varsin hyvin voinut tulla toimeen ilman sitä aina kuolinpäivääni asti. Mutta olosuhteet määräsivät toisin. Jokaisessa maailman kolkassa, missä sitten jouduin elämään, seisoi Tuliliemi viittoillen minulle. Häntä oli mahdoton karttaa. Mutta meidän täytyi seurustella keskenämme kaksikymmentä vuotta, ennenkuin minussa kehittyi salaisesti kasvava mieltymys tuohon lurjukseen.

---

¹ Amerikan suomalaisten keskuudessa yleistä *maili* sanaa käytetty tässä lyhyytensä vuoksi englannin peninkulman asemasta. Suom. huom.

NELJÄS LUKU

Seuraavan kerran ottelin Tuliliemen kanssa seitsenvuotiaana. Sillä kertaa oli syynä mielikuvitukseni, joka pelotti minut ansaan. Vanhempani, jotka yhä edelleen elivät maanviljelijöinä, olivat muuttaneet erääseen taloon San Mateon piirikunnan yksinäiselle, ikävälle rannikolle San Franciscon eteläpuolelle. Tämä oli siihen aikaan villiä, varsin raivaamatonta seutua, ja minä kuulin äitini usein ylpeänä lausuvan, että me olimme vanhaa amerikkalaista sukujuurta emmekä maahan muuttaneita irlantilaisia tai italialaisia kuten naapurimme. Koko tienoollamme ei asunut meitä paitsi muuta kuin yksi ainoa amerikkalainen perhe.

Eräänä sunnuntai-aamuna oleilin Morriseyn talossa, vaikka nyt en saata muistaa, miten ja miksi sinne olin saapunut. Joukko nuorisoa oli kokoontunut sinne läheisistä taloista. Vanhempi väki oli ollut siellä jo varhaisesta, muutamat edellisestä illasta alkain, ja kaiken aikaa oli juotu. Morriseyn perhe oli sangen suuri ja siihen kuului useita rotevakasvuisia poikia sekä raskaskäyntisiä, karkeakouraisia ja rähiseviä enoja.

Äkkiä alkoivat tytöt kirkua: "tappelu". Rynnättiin katsomaan. Miehet ryöpsähtivät ulos keittiöstä. Kaksi jättiläistä, kasvot punertavia ja hiukset harmahtavia, sulki toisensa lujasti syliinsä. Toinen oli Musta-Matti, jonka kerrottiin aikoinaan lyöneen kaksi miestä kuoliaaksi. Naiset vaikertelivat hiljalleen, tekivät ristinmerkkejä ja rukoilivat vuorotellen, kätkivät kasvonsa käsiin ja tirkistelivät sormien lomitse. Mutta minäpä en tehnytkään siten. Empimättä voin sanoa olleeni katselijoista hartain. Ajatelkaas, jos minä nyt saisin tehdä sellaisen ihmeen, että ihminen lyötiin kuoliaaksi; joka tapauksessa saisin nähdä oikean tappelun. Mutta pahasti minä siinä petyin. Musta-Matti ja Tom Morrisey vain pitelivät toisiaan kiinteästi ja nostelivat kömpelökenkäisiä jalkojaan, niin että heidän liikehtimisensä näytti ikäänkuin hullunkuriselta norsuntanssilta. He olivat liian juopuneita voidakseen tapella. Lopulta rauhanhieroijat saivat heidät käsiinsä ja kuljettivat heidät takaisin keittiöön lujittamaan uutta ystävyyttä.

Pian puhuivat kaikki toistensa suuhun, hoilottaen ja rähisten kuten karkeat luonnonihmiset yleensä tekevät, milloin viina on saattanut heidän kielensä siteet heltiämään. Ja minä, seitsenvuotias pojan porilas, seisokselin keittiön ovella sydän kurkussa, ruumiini vapisi kauttaaltaan jännityksestä, ja minä sain oppia vieläkin enemmän tuntemaan, kuinka kummallisia ihmiset ovat. Enkä minä voinut olla ihmettelemättä Mustaa-Mattia ja Tom Morrisey'ä, jotka lojuivat puolittain pöydällä toisiaan hellästi kaulaten ja itkien.

Keittiössä vain jatkettiin juominkeja, ja tytöt alkoivat jo käydä levottomiksi pihamaalla. He tunsivat vanhastaan, miten tavallisesti kävi moisissa tilaisuuksissa, ja kaikki olivat varmoja siitä, että kemut päättyisivät kauhealla tavalla. He eivät halunneet olla saapuvilla sellaisessa tapahtumassa, ja joku ehdottikin, että mentäisiin eräälle suurelle italialaiselle maatalolle neljän mailin päähän – siellä voitaisiin pistää vähän tanssiksi. Lähdettiin heti liikkeelle ja vaellettiin parittain, poika ja tyttö vieretysten, hiekkasta tietä myöten. Kukin kulki mielitietänsä rinnalla – niin, kyllä seitsenvuotias poika oli selvillä kaikista seudun lempenasioista. Muutoin oli minulla itsellänikin hempukka, muuan pikkuinen irlantilaistyttö, jotensakin samanikäinen kuin minä itse. Me olimme ainoat lapset koko kulkueessa. Vanhimmat olivat parinkymmenen ikäisiä. Me kaksi vaelsimme käsikkäin, toisinaan käsivarsi toverin vyötäisille kiedottuna, kuten vanhemmatkin tekivät. Mutta kyllä se oli aika hankalaa. Ja minä tunsin itseni oikein ylpeäksi tuona sunnuntai-aamuna, kun kuljin pitkää, yksitoikkoista tietä hiekkakumpujen lomitse. Minullakin oli tyttöni, minäkin olin mies.

Tuon italialaistalon omistivat eräät naimattomat miehet. Meidän tuloamme tervehdittiin ihastuksella. Kaikille kaadettiin punaviiniä juomalaseihin ja pitkä ruokasali tyhjennettiin osittain tanssia varten. Ja nuoret miehet joivat ja tanssivat tyttöjen kanssa käsiharmonikan sävelten mukaan. Minusta tämä oli taivaallista soittoa. En ollut koskaan ennen kuullut mitään niin ihanaa. Toisinaan nuori italialainen soittoniekka kapsahti pystyyn ja yltyi tanssimaan, venytellen käsiharmonikkaa

tyttönsä selän takana. Kaikki näytti minusta niin ihmeelliseltä. Itse en tanssinut, vaan istuin pöydän ääressä ja tuijotin suu ammollaan ympärilläni hyörivää elämää. Olin vain pieni poikanen, ja täällä minulla oli niin paljon opittavaa. Sikäli kuin aika kului, alkoivat italialaispojat omin luvuin varata itselleen viiniä, ja mieliala kohosi yhä korkeammalle. Näin muutamien heistä hoipertelevan ja kaatuvan kesken tanssiaan, ja eräsikin oli laskeutunut nukkumaan salin nurkkaan. Muutamien tyttöjen mielestä tämä oli ikävää ja heitä halutti poistua, mutta toiset vain melusivat ja tirskuivat eivätkä näyttäneet laisinkaan välittävän siitä, kuinka hullusti kävikin.

Kun italialaiset isäntämme olivat ensin aivan ylimalkaisesti tarjonneet minulle viiniä, olin vain kiittänyt ja evännyt. Minulle riitti kyllä oluesta saamani kokemus, minua ei ensinkään haluttanut tutustua uudelleen siihen tai yleensä mihinkään sen kaltaiseen. Mutta onnettomuudeksi sattui muuan nuori italialainen, Peter, huomaamaan minun istuskelevan yksikseni. Hän täytti juomalasin puolittain viinillä ja työnsi sen minua kohti. Hän istui vastapäätä pöydän ääressä. Minä pudistin päätäni. Hän rypisti kulmakarvojaan ja työnsi lasin aivan eteeni. Silloin minut valtasi kauhu – kauhu, joka minun täytyy selittää.

Äidillä oli omat omituiset mielipiteensä. Hän oli aivan varma siitä, että kaikki tummat henkilöt, varsinkin jos heillä oli mustat silmät, olivat salakavaliala ja ilkeitä. Lienee tarpeetonta sanoa, että äiti oli vaaleanverinen. Hänen vakaumuksensa kohdistui ennen muita romaanilaiseen rotuun, joka hänen varman luulonsa mukaan oli aivan erikoisessa määrässä kostonhaluista ja murhanhimoista. Tämän olin kuullut toistettavan satoja kertoja, olin kuullut hänen sanovan, että jos loukkaa italialaista kuinka lievästi tahansa, voi olla varma siitä, että "saa puukon selkäänsä". Hän käytti mielellään sanontatapaa: "saa puukon selkäänsä".

Vaikka olinkin varemmin sinä aamuna ollut kovin utelias näkemään, miten Musta-Matti löisi Tom Morriseyn kuoliaaksi, ei minua nyt haluttanut ollenkaan saada itse puukkoa selkääni. Silloin en ollut vielä oppinut erottamaan tosiasioita ja teorioita toisistaan. Uskoin sokeasti, että äiti oli selittänyt sattuvasti italialaisen luonteen. Sitä paitsi minulla oli jonkinlainen heikko aavistus vieraanvaraisuuden pyhydestä. Siinä istui nyt salakavaliala italialainen tarjoten todistetta vieraanvaraisuudestaan. Minulle oli opetettu, että jos häntä loukkaisin, hän pistäisi minua puukolla, aivan samoin kuin hevonen potkaisee taaksepäin, kun käy sitä lähelle ja tekee sille pahaa. Ja sitten tuolla Peterillä oli vielä mustat silmät, joista olin kuullut äidin puhuvan. Ne olivat aivan toisellaiset kuin minun tuntemani, siniset, harmaat tai vaaleanruskeat silmät. Kenties Peter oli tyhjentänyt muutamia laseja. Joka tapauksessa hänen silmänsä olivat sysimustat ja säkenöivät ilkeyttä. Ne muodostuivat minulle salaperäisyydeksi, tuntemattomuudeksi, ja kuinka minä, seitsenvuotias poikanen, olisin taitanut lukea niistä ja ymmärtää, että niissä piili vain leikkiä ja kujeilua. Näin sen sijaan äkkikuoleman, ja pelasta sykkivin sydämin minä vastasin kieltävästi. Hänen silmiensä ilme vaihtui. Ne muuttuivat vakaviksi ja käskeviksi, kun hän työnsi lasin aivan äärelleni.

Mitä saatoin tehdä? Monet monituiset kerrat elämässäni olen sittemmin katsellut kuolemaa silmiin, mutta milloinkaan en ole tuntenut sellaista kuolemankammoa kuin tällä haavaa. Nostin lasin huulilleni, ja heti näyttivät Peterin silmät minusta lempeämmiltä. Tajusin, ettei hän tappaisi minua juuri siinä tuokiossa, ja se tuntui lieventävän. Mutta viinipä ei tuntunutkaan lievältä. Se oli nuorta, halpaa viiniä, huonoimmista rypäleistä valmistettua, ja se maistui oluttakin pahemmalta. Lääkettä voi nauttia vain yhdellä tapaa, se pitää vain kaataa suuhunsa. Juuri tällä lailla minä join viinini. Kallistin päätä taaksepäin ja kaadoin sen kurkkuuni. Sitten minun täytyi nieleskellä pari kertaa voidakseni pitää sisässäni myrkyn. Sillä myrkkyä se oli lapsen limakalvolle.

Kun nyt perästä päin sitä ajattelen, voin ymmärtää, että Peter tästä kummastui. Hän täytti vielä lasin puoliksi ja työnsi sen pöydän poikki. Ja aivan kauhun jähmettämänä minä kaadoin senkin suuhuni samalla tapaa kuin edellisen. Tämä oli jo liikaa Peteristäkin. Hänen täytyi välttämättä saada toisetkin katsomaan tätä ihmelasta. Hän huusi todistajaksi Dominickin, erään nuoren viiksiniekan italialaisen. Tällä kertaa Peter työnsi eteeni täyden lasin. Ihminen tekee melkein mitä tahansa saadakseen elää. Minä ponnistin voimiani, hillitsin alkavan kuvotuksen ja join lasin tyhjäksi.

Dominick ei ollut koskaan nähnyt niin reimaa poikaa. Vielä kaksi kertaa he täyttivät lasin reunojaan myöten ja näkivät sen sisällön katoavan kurkkuuni. Nyt aloin herättää yleistä huomiota. Ympärilleni kerääntyi työmiehiä ja talonpoikia, jotka eivät osanneet englannin kieltä eivätkä saattaneet tanssia irlantilaistyttyöjen kanssa. He olivat mustapintaista väkeä ja näyttivät hurjilta; yllään heillä oli punainen paita ja vyö, ja minä tiesin heillä olevan puukon taskussa. Ja Peter ja Dominick antoivat minun esiintyä heidän nähden.

Jos minulta olisi puuttunut mielikuvitusta, jos olisin ollut tyhmä, jos olisin jäykän itsepintaisesti koettanut saada tahtoni voitolle, en olisi milloinkaan joutunut tähän pulmaan. Ja pojat ja tytöt tanssivat kaiken aikaa, niin ettei ollut ketään pelastamassa minua kohtalostani. Nyt en tiedä, kuinka paljon join. Koko tapahtumasta minulla on nyt muistossani vain iänikuisen pitkällinen kammon tunne keskellä murhamiehiä ja lukematon joukko viinilaseja, joita työnnettiin minua kohti tahraisen pöydän poikki tyhjentyäkseen polttavaan kurkkuuni. Kyllä viini oli hirveätä, mutta puukon pisto selkään oli vieläkin kauheampaa, ja henkeni minun oli pelastettava mistä hinnasta tahansa.

Kun nyt muistelen tätä juomarin tuntemuksella, ymmärrän hyvin, miksi en muutta mutkitta kaatunut tajutonna pöydälle tai sen alle. Olin jähmettynyt kauhusta. Muuta liikettä en kyennyt tekemään kuin kohottamaan loppumattomana rivinä työntyviä pikareita huulilleni. Olin jonkinlainen kerta kaikkiaan tasapainoon asetettu säiliö, johon saattoi kaataa koko tuon viinimäärän. Se virui toimetonna pelosta toimimattomassa vatsassani. Pelkäsin niin ankarasti, ettei edes vatsanikaan rohjennut toimia. Siitä johtui, että koko tuo italialainen roskajoukko saattoi seisoskella suu ammollaan kummastellen ihmelasta, joka lippoi sisäänsä viiniä kuin mikäkin automaatti. En kerskaile ensinkään väittäessäni, etteivät he olleet milloinkaan ennen nähneet moista näytelmää.

Lopulta meidän oli määrä lähteä. Muutamat pojista olivat niin juovuksissa, että useimmat raittiina pysyneistä tytöistä arvelivat parhaaksi poistua paikalta. Huomasin seisovani ovella pikku tyttöni vieressä. Hänen mielestään oli hupaista katsella, kuinka pojat hyppivät ja karkeloivat tyttöineen, ja hän alkoi matkia heitä. Se oli minustakin hauskaa, ja niin aloin hoiperrella toisten tavoin. Hänessä ei ollut viiniä loiskimassa, mutta toisin oli minun laitani, ja pian alkoi päähäni nousta höyryä. Näin, kuinka eräs nuorukainen hoiperteli eteenpäin puolikymmentä askelta pysähtyäkseen sitten äkisti tien reunalle; ja siinä hän tuijotti vakavana alaspäin ja viimein, ikäänkuin olisi täydestä todesta päättänyt tehdä niin, pyllähti päistikkaa ojaan. Se näytti minun mielestäni hirveän hullunkuriselta. Hoipertelin ojan partaalle, mutta vain jäädäkseni siihen seisomaan. Kun tulin jälleen tajuihini, makasin ojassa ja parvi säikähtyneitä tyttöjä koetti parhaillaan kiskoa minua tielle.

Nyt en enää välittänyt leikkiä humalaista. Se ei ollut enää hauskaa. Päätäni alkoi huimata ja suu ammollaan haukoin ilmaa. Kumpaiseenkin käsipuoleni tarttui tyttö, mutta jalkani olivat lyijynraskaat. Juomani alkoholi jyskytti aivoja ja sydäntä kuin nuijalla. Jos olisin ollut heikko lapsi, se olisi aivan varmasti surmannut minut. Joka tapauksessa tiedän olleeni lähempänä kuolemaa, kuin yksikään noista säikähtyneistä tytöistä saattoi aavistaa. Voin kuulla heidän kinastelevan siitä, kenen syy oli. Muutamat itkivät surkutellen itseään ja minua ja pahoitellen poikien hävytöntä menettelyä. Mutta minua se ei liikuttanut laisinkaan. Olin tukahtumaisillani, tahdoin saada ilmaa. Liikehtiminen oli tuskallista. Silloin oli vain työläämpi hengittää. Mutta silti tytöt raahasivat minut mukanaan, ja kotiin oli neljä mailia. Neljä mailia! Muistan, että hämävät silmäni erottivat kapean sillan, joka ulottui tien poikki äärettömän matkan päässä. Todellisuudessa sinne ei ollut sataakaan jalkaa. Sinne saavuttuani vaivuin maahan ja jäin makaamaan selälläni, läähättäen. Tytöt koettivat nostaa minua pystyyn, mutta olin avuton ja tukehtumaisillani. Heidän avunhuutonsa jouduttivat paikalle Larryn, erään juopuneen kuusitoistavuotiaan, joka ryhtyi herättämään minua henkiin hyppimällä rinnalleni. Muistan tämän kuin unessa nähtynä ja kuulen vieläkin tyttöjen kirkuvan, kun he tempoivat ja kiskoivat sadakseen hänet pois. Sitten menetin kokonaan tajuntani, mutta myöhemmin sain tietää, että Larry kieri sillan alle ja makasi siellä nukuksissa koko yön.

Kun jälleen heräsin, oli jo pimeätä. Minut oli kannettu neljä mailia ja sitten pantu vuoteeseen. Olin sairas lapsi, ja sydämeni ja kaikkien kudoksieni kauheista ponnistuksista huolimatta vaivuin

tuon tuostakin houretilaan. Kaikki kamala ja hirvittävä, mikä oli painanut lapsen mieltä, tulvi nyt kuuluville. Kammottavimmatkin näyt olivat minulle nyt totta. Näin murhattavan ja pakenin murhamiehiä. Huusin, raivosin ja huidoin käsivarsillani. Kärsin suunnattomasti. Kun hetkiseksi jouduin hieman tajuihini, kuulin äidin sanovan: "Mutta ajatelkaas lapsi paran aivoja! Poika menettää vielä järkensä." Ja vaipuessani jälleen houretilaan vein tämän ajatuksen kerallani ja luulin joutuneeni hullujenhuoneeseen, missä vartijat minua pieksivät ja ympärilläni parveili kirkuvia mielipuolia.

Lapsenmieleeni oli tehnyt erittäin syvän vaikutuksen vanhempien ihmisten puhe San Franciscon kiinalaiskaupungin lukemattomista paheiden pesistä. Houretilassani vaelsin syvällä maan alla tuhansien kiinalaisluolien halki ja suljettujen rautaovien takana minua kiusattiin tuhansin surmin. Ja kun kohtasin isäni eräässä maanalaisessa salakammiossa, missä hän istui pöydän ääressä pelaten rumien kiinalaisten kanssa kultakasoista, silloin raivoni purkautui hurjina sadatuksina. Nousin istumaan vuoteessani, taistelin käsiä vastaan, jotka koettivat raahata minua pois, ja manasin isäni aina alimpaan helvettiin. Kaikki se lika, jota lapsi saadessaan vapaasti juoksennella kuulee miesten puheessaan käyttävän, oli tarttunut minuun, ja vaikka en ennen ollut rohjennut lausua tavuakaan sellaisista kiropuheista, niin nyt ne tulvimalla tulvivat kieleltäni sadatellessani isää, jonka näin istuvan maan alla pelaamassa pitkätukkaisten ja pitkäkynsisten kiinalaisten kanssa.

Oli oikein ihmeellistä, etteivät sekä aivoni että sydämeni pakahtuneet sinä yönä. Seitsenvuotisen lapsen valtimot ja hermokeskukset eivät juuri ole omiaan kestämään niitä hirveitä puuskia, jotka minua puistattivat. Ei kukaan voinut nukkua hetkistäkään pikku tuvassamme tuona yönä, jolloin Tuliliemi oli saanut minut valtoihinsa. Larry, joka makasi sillan alla, ei hourailut minun laillani. Olen varma siitä, että hän nukkui kuin tukki unia näkemättä, että hän heräsi seuraavana aamuna ehkä hiukan raskaana päästään ja ryytyneenä; ja jos hän elää vielä nykyään, hän ei varmaankaan muista tuota yötä, niin merkityksetön oli koko tapahtuma hänelle. Mutta minun aivoni olivat ikiajoiksi saaneet polttomerkin tästä kokemuksesta. Kun nyt kolmenkymmenen vuoden kuluttua kirjoitan siitä, on jokainen näky yhtä selväpiirteinen, jokainen tuska yhtä elävä ja kauhistava kuin tuona yönä.

Olin kipeä useita päiviä, ja äidin oli aivan tarpeetonta kehottaa minua vasta karttamaan Tulilientä. Äiti oli aivan säikähtynyt suunniltaan. Hän käsitti asian siten, että olin menetellyt väärin, hyvin väärin, että olin unohtanut kaiken, mitä hän oli opettanut. Kuinka minä, joka en koskaan saanut vastata, jolla ei ollut sanoja ilmaista ajatuksiani, kuinka minä olisin voinut kertoa äidille, että juuri hänen opetuksensa olivat suoranainen syy kurjuuteeni? Ellen olisi kuullut hänen puhuvan niin usein mustista silmistä ja italialaisten luonteesta, en olisi milloinkaan edes kastanut huuliani tuolla happamalla, karvaalla viinillä. Mutta vasta sitten, kuin olin jo varttunut mieheksi, kerroin hänelle tuon häpeällisen tapahtuman todellisen merkityksen.

Toipuessani mietiskelin paljon voimatta selvittää erilaisia kohtia; toiset taas tuntuivat minusta varsin selviltä. Tunsin tehneeni syntiä, mutta kuitenkin olin omasta mielestäni kärsinyt vääryyttä. Syy ei ollut minun, ja kuitenkin olin menetellyt väärin. Mutta lujasti olin päättänyt karttaa ainiaan väkijuomia. Ei yksikään vesikauhuinen koira ole voinut konsanaan kammota vettä sen enempää kuin minä alkoholia.

Mutta niin kauhea kuin kokemukseni olikin, ei se mitenkään voinut ajan mittaan estää minua tutustumasta hyvin läheisesti Tuliliemeen. Yksinpä silloinkin pakottivat kaikki voimat ympärilläni minua hänen puoleensa. Ottamatta lukuun äitiä tuntuivat kaikki katselevan tapahtumaa varsin lievässä valossa. Se oli pilaa, oli tapahtunut jotain hullunkurista, ei sitä oikeastaan kannattanut hävetä. Yksinpä pojista ja tytöistäkin se oli hauskaa, ja he kertoivat nauraen, kuinka Larry oli hypännyt rinnalleni ja sitten nukkunut sillan alle, kuinka se ja se oli viettänyt yönsä taivasalla hiekkakumpujen keskellä ja kuinka oli käynyt pojan, joka oli pyllähtänyt ojaan. Sikäli kuin saatoin ymmärtää, ei asiaa kannattanut hävetä. Se oli ollut jotain kerrassaan saamarin sukkela, ihanaa vaihtelua arkielämän yksitoikkoisessa raadannassa.

Irlantilaiset talonpojat nuhtelivat minua ystävällisesti urotyöstäni ja taputtivat minua selkään, kunnes minusta tuntui siltä, kuin olisin tehnyt jotain suuremmoista. Peter, Dominick ja toiset

italialaiset olivat ylpeitä minun ryyppykyvystäni. Kaikki joivat. Koko kunnassa ei ollut ainoatakaan raittiusmiestä. Yksinpä pienen kyläkoulumme opettajakin, harmaantunut viisikymmenvuotias mies, antoi meille silloin tällöin lupaa, kun hän kamppaili Tuliliemen kanssa ja joutui häviölle. Minulla ei siis ollut mitään siveellistä tukea. Vastenmielisyyteni alkoholia kohtaan oli kokonaan fysiologista laatua. En pitänyt tuosta riivatun sotkusta.

VIIDES LUKU

Tätä ruumiillista alkoholin inhoa en ole koskaan saanut kokonaan karkoitetuksi. Mutta minä olen voittanut sen. Vielä tänäänkin minun on voitettava se joka kerta, kuin nautin lasillisen. Suulakeni ei jätä milloinkaan kapinoimatta, ja siitä voi olla varma, että suulaki tuntee, mikä on ruumiille hyvää. Minun tie taakseni ei ihmisten ryyppäämiseen ole syynä alkoholin vaikutus ruumiiseen, vaan aivoihin. Ja jos sen on kuljettava ruumiin kautta, niin sitä pahempi ruumiille.

Mutta siitä huolimatta, että minussa vallitsi ruumiillinen vastenmielisyys alkoholia kohtaan, olivat kapakat kuitenkin lapsuuteni elämän valokohtia. Kun istuin raskaasti sälytetyllä perunakuormalla usvaan verhoutuneena, jalkojen kivistäessä liikunnan puutteesta, hevosten kahlatessa verkalleen eteenpäin syvähiekkaisella tiellä hietakumpujen lomitse, saattoi muuan valoisa näky aina taipaleen tuntumaan lyhemmältä. Tämä valoisa näky oli Colman kapakka, minne isä, tai kuka kulloinkin sattui olemaan ajajana, aina poikkesi tyhjentämään lasinsa. Seurasin mukana lämmitelläkseni uunin ääressä ja saadakseni korppusen. Sain ainoastaan yhden, mutta sekin riitti kemuiksi. Kapakoista oli joka tapauksessa ainakin jotain hyötyä. Kun sitten taas istuttiin ponnistelevain hevosten vetäminä, nautin korppusestani kokonaisen tunnin. Puraisin siitä mahdollisimman pieniä palasia, en pudottanut koskaan muruakaan ja jauhoin joka palasta, kunnes se oli muuttunut ohueksi tahmaksi. Sitä en milloinkaan nielaissut ehdoin tahdoin. Maistelin vain maistelemistani, kääntelin kielelläni, levitin toiseen poskipieleen, siirsin sitten toiseen, kunnes se lopulta livahti kielen kärjeltä ja luiskahti pikkuruisina pisaroina kurkkuuni.

Minä pidin kapakoista. Erityisesti pidin San Franciscon kapakoista. Niissä oli joukoittain herkkuja, joita sai ottaa mitään maksamatta: omituisia leipiä ja korppuja, juustoa, makkaraa, sardiineja – sellaista, mitä en saanut koskaan nähdä kotona yksinkertaisella pöydällämme. Ja muistan, että kerran pöydän takana seisova mies sekoitti minulle makean juoman mehusta ja soodavedestä. Isä ei maksanut siitä mitään. Mies tarjosi sen minulle ilmaiseksi, ja hänestä tuli minulle kiltin ja ystävällisen ihmisen ihannekuva. Useita vuosia uneksin hänestä valveilla ollen. Silloin olin vain seitsenvuotias, mutta saatan vielä tänäänkin nähdä hänet häipymättömän selvänä, vaikka en tavannutkaan häntä muulloin kuin tuon ainoan kerran. Kapakka sijaitsi San Franciscon eteläpäässä, Market Streetin länsipuolella. Sisään astuttaessa joutui pöytä vasemmalle kädelle. Oikealla puolen, seinustalla, oli toinen pöytä, jolle vapaamurkina oli katettu. Huone oli pitkä ja kapea, ja toisessa päässä sijaitsi pieniä pyöröpöytiä ja tuoleja oluttynnyreiden takana, jotka olivat valmiina avattaviksi. Isäntä oli sinisilmäinen ja hänellä oli kaunis pehmeä tukka, joka työntyi esiin mustan silkkikalotin alta. Yllään hänellä oli ruskea nuttu, ja muistan tarkalleen, miltä kohtaa keskeltä pulloriviä hän otti punamehua sisältävän pullon. Hän ja isä keskustelivat kauan, ja minä maistelin verkalleen lasistani ja jumaloitsin häntä. Monen vuoden kuluessa palvoin hänen muistoaan.

Turmiollisista kokemuksistani huolimatta olin jälleen tavannut Tuliliemen, joka täällä vallitsi kaikkialla ja koetti houkutella ja maanitella minua. Tässä oli kapakka, joka vaikutti syvästi lapsen mieleen. Tässä lapsi, joka parhaillaan muodosteli ensimmäistä arvosteluaan maailmasta ja tällöin havaitsi kapakan miellyttäväksi paikaksi. Myymälät, yleiset rakennukset tai ainoakaan ihmisten asuma talo eivät avanneet konsanaan oveaan minulle ja sallineet minun lämmitellä tulen ääressä tai nauttia jumalten ruokaa, jota oli ladottuna kapeille hyllyille pitkin seiniä. Niiden ovet olivat aina suljetut minulle; mutta kapakan ovet avautuivat aina. Ja kaikkialla oli kapakoita, niin hyvin suurten valtateiden kuin kyläkatujenkin varsilla, kapeissa kujissa ja ahtaissa solissa, aina ystävällisesti valaistuina ja tervehtivinä, talvella lämpiminä, kesäisin viileinä. Niin, kapakka oli peräti hieno paikka, vieläpä sitäkin enemmän.

Päästyäni kymmenen vuoden ikään olivat vanhempani muuttaneet maalta kaupunkiin, ja nyt aloin viettää kaduilla sanomalehtipojan elämää. Yhtenä syynä tähän oli se, että tarvitsimme rahaa. Toisena syynä oli, että minä olin liikunnan tarpeessa. Olin nimittäin keksinyt vapaat kansankirjastot ja

olin lukemaisillani itseni kuoliaaksi. Maalla ei ollut kirjoja käytettävänä. Jollakin ihmeellisellä tavalla oli minun onnistunut saada lainaksi neljä kirjaa, neljä ihmeellistä kirjaa, ja ne olin lukenut ahmimalla. Ensimmäinen oli "Garfieldin elämä", toinen Paul de Chaillun "Matkustuksia Afrikassa", kolmas muuan Ouidan romaaneista, josta puuttui neljäkymmentä viimeistä sivua, ja neljäs Irvingin "Alhambra". Viimeksi mainitun olin saanut lainaksi eräältä opettajattarelta. En ollut mikään tungettelevainen lapsi. Päin vastoin kuin Oliver Twist,² en olisi saattanut pyytää enempää. Jättäessäni takaisin "Alhambran" toivoin, että opettajatar ehkä lainaisi minulle vielä yhden kirjan. Ja koska hän ei tehnyt sitä – luultavasti en hänen mielestään antanut arvoa hänen ystävällisyydellensä – itkin koko kolmen mailin kotimatkan. Odotin ja halasin, että hän lainaisi minulle uuden kirjan. Kymmeniä kertoja koetin rohkaista itseäni pyytääkseni häneltä, mutta niin pitkälle en koskaan päässyt.

Mutta sitten jouduttiin Oaklandin kaupunkiin, ja kansankirjaston hyllyillä keksin koko suuren maailman, joka sijaitsi kaukana taivaanrannan takana. Täällä oli tuhansittain kirjoja, yhtä hyviä kuin minun neljä ihmeellistä kirjaani, useita paljoa parempiakin. Kirjastot eivät olleet niihin aikoihin lapsille tarkoitettuja, ja minulle sattui monta merkillistä kokemusta. Muistan, että minussa herätti syvää mielenkiintoa muuan luettelon nimistä: "Peregrine Picklen seikkailut." Täytyi lainauskaavakkeen ja kirjastonhoitaja luovutti minulle karsimattoman laitoksen Smolletin koottuja teoksia yhtenä suunnattomana niteenä. Luin kaikkea, mutta eniten historiaa, seikkailukertomuksia ja matkakuvauksia kaikista maanosista. Luin aamut, iltapäivät ja illat. Luin vuoteessa, ruokapöydässä, koulumatkalla, yksinpä vapaahetkinäkin, toisten poikain leikkiessä. Siitä aloin joutua aivan pyörälle. Jokaiselle vastasin: "Mene tiehesi. Sinä hermostutat minua."

Ja kun sitten olin täyttänyt kymmenen vuotta, juoksentelin kaduilla sanomalehtipoikana. Nyt minulla ei ollut aikaa lukea. Opin sen sijaan tappelamaan, esiintymään tungettelevasti ja röyhkeästi. Minulla oli mitä vilkkain mielikuvitus ja sammumaton uteliaisuus kaikkea kohtaan, mitä ympärilläni tapahtui. Eikä uteliaisuuteni ollut vähin juuri kapakoihin nähden. Käväisin monessa kapakassa. Muistan, että siihen aikaan Broadwayn itäpuolella kuudennen ja seitsemännen kadun välillä oli kokonainen kortteli, joka käsitti yksinomaan kapakoita.

Täällä oli elämä niin erilaista kuin varemmin kokemani. Juteltiin äänekkäästi, naurettiin raikuvasti, ja kapakan ilmapiiri ikäänkuin huokui suuruutta. Täällä oli tarjona jotain enemmän kuin tavallisessa arkielämässä, missä ei tapahtunut niin mitään. Täällä elämä oli aina todellista elämää; toisinaan kamalaakin, kun syntyi tappelu, vuoti verta ja rotevat poliisit ryntäsivät sisään. Nämä olivat suurempia hetkiä minulle jonka pää oli täynnä kaikenkaltaisia seikkailuja ja urostekoja maalta ja mereltä. Ei ollut ensinkään suurempia juosta katuja ylös, toista alas ja viskellä sanomalehtiä sisään ovista. Mutta kapakoissa olivat yksinpä juopporentutkin, jotka humalaisina lojuivat pöytien ääressä tai sahajauhoissa permannolla, omiaan herättämään minussa ihailua.

Eikä kapakoita muuten voinut pitää minään väärytenä. Kaupungin isät myönsivät niille oikeudet. Ne eivät olleet laisinkaan hirveitä paikkoja, kuten kuulin sellaisten poikien väittävän, joilla ei ollut minun laillani tilaisuutta oppia tuntemaan niitä. No, hirveitä ne kenties olivat, jos tarkoitettiin, että ne olivat hirveän ihmeellisiä, ja juuri sellainen herättää pojassa mieltymystä. Samalla lailla ovat merirosvot ja haaksirikot hirveitä, ja eikö jok'ikinen terve ja voimakas poika antaisi sielunsa autuutta saadakseen olla mukana jossain sellaisessa?

Kapakoissa tapasin myöskin sanomalehtimiehiä, asianajajia, tuomareita, jotka tunsin sekä ulkonäöltä että nimeltä. Nämä painoivat kapakoihin yhteiskunnan hyväksymyksen leiman. He vain lujittivat minussa ihastuksen tunnetta kapakoita kohtaan. Varmaan hekin löysivät siellä tuota erikoista, käsittämätöntä, jota minä tunsin ja etsiskelin. Mitä se oli, sitä en tietänyt, mutta sitä täytyi kuitenkin olla, koska siellä parveili ihmisiä kuin surisevia kärpäsiä hunajaruukun äärellä. Minulla ei ollut mitään huolia, maailma näytti kauttaaltaan valoisalta, niin että oli mahdoton ymmärtää näiden ihmisten etsivän sieltä unohdusta raadannasta ja murheista.

---

² Päähenkilö Dickensin samannimisessä romaanissa. Suom. huom.

Tietysti en juonut koskaan mitään. Kymmenenstä viidenteentoista ikävuoteeni asti minä tuskin maistoinkaan alkoholia, mutta olin alituiseen ryyppäävien ja kapakoiden yhteydessä. Muuta syytä ei minulla ollut juomista vastaan kuin se, että en pitänyt alkoholista. Ajan mittaan jouduin jäävaunuihin juoksupojaksi, nostelin pystyyn keiloja keilaradalla, joka kuului erääseen kapakkaan, ja auttelin sunnuntaisin pienissä ulkoravintoloissa.

Josie Harperilla oli tuollainen pikku ravintola Telegraph Avenuen ja Yhdeksännenneljättä kadun kullassa. Sinne vein kokonaisen vuoden ajan iltalehteä, kunnes sain toisen alueen Oaklandin sataman puolella. Kun ensimmäisen kuukauden kuluttua kävin noutamassa tilausmaksun Josie Harperilta, kaatoi tämä minulle lasillisen viiniä. Minua hävetti kieltäytyä, joten tyhjensin sen. Mutta sitten pidin aina varani ja kävin noutamassa rahat tarjoilijalta, kun Harper ei ollut itse kotosalla.

Ensimmäisenä päivänä, kun työskentelin keilaradalla, huusi isäntä meidät pojat koolle "nosteltuamme" useita tunteja. Meidän piti totuttuun tapaan saada lasimme. Toiset halusivat olutta, minä taas pyysin inkivääräjuomaa. Pojat tirskuivat ja näin, että kapakoitsija loi minuun merkillisen, paheksuvan katseen. Mutta hän avasi joka tapauksessa pullon inkivääräjuomaa. Päästyämme sitten takaisin keilaradalle sain tietää syyn. Olin suuttanut isäntää. Pullo inkivääräjuomaa maksoi melkoista enemmän kuin lasillinen tavallista tynnyriolutta, niin että jos minua halutti pitää paikkani, oli parasta ottaa olutta. Sitä paitsi oluessa oli ravintoa. Työskentelin paljoa paremmin, jos joisin sitä. Inkivääräjuomassa ei ollut laisinkaan ravintoa. Sitten join olutta, milloin ei käynyt hiipiminen pakoon, enkä saattanut käsittää, mitä hyvää siitä voi löytää.

Paljon pidin sen sijaan makeisista. Viidellä sentillä voitiin saada viisi "kanuunankuulaa", suuria makeita paloja, jotka kestivät hirveän kauan. Saatoin pureskella ja imeä yhtä ainoata kuulaa kokonaisen tunnin ajan. Sitten oli olemassa muuan meksikolainen, joka myi isoja ruskeita nekkuja viidestä sentistä kappaleen. Kesti neljänneksen päivää, ennenkuin sellaisen sai kunnolleen syödyksi, ja monesti käytin aamiaiseksi vain nekkua. Ja siinä tunsin olevan ravintoa, vaan en suinkaan oluessa.

KUUDES LUKU

Mutta nopeasti läheni se aika, jolloin saavuttaisin todellisen kokemuksen Tuliliemeen nähden. Kun olin neljäntoista-vuotias ja pääni oli täpösen täynnä kaiken maailman matkaseikkailuja kaukaisilta meriltä ja vieraista maista, purjehdin pienellä senterboordiveneellä San Franciscon lahdella ja Oaklandin vuonolla. Mieleni teki päästä merille. Halusin joutua pois yksitoikkoisuudesta. Olin voimakas, kukoistava nuorukainen, vertani poltti seikkailunhalu ja romanttinen kaipuu ja mielessä väikkyi haaveita hurjasta elämästä hurjien miesten maailmassa. Vähänpä minä aavistin, että niin hyvin loimet kuin kuteetkin tässä maailmassa olivat alkoholiin kastetut.

Kun eräänä päivänä parhaillani nostin purjeita, tapasin Scottyn. Tämä oli tavallista kehittyneempi seitsentoista-vuotias nuorukainen, ja hän kertoi minulle karanneensa Australiassa eräästä englantilaisesta laivasta, missä oli palvellut jungmannina. Hän oli työskennellyt toisessa laivassa San Franciscoon päästäkseen ja tuumaili nyt pyrkiä johonkin valaanpyyntialukseen. Virran toisella puolen, pyyntialusten lähistöllä, sijaitsi *Idler*. Sen katsastusmies oli harpuuninheittäjä, joka aikoi tehdä seuraavan matkansa valaanpyytjä *Bonanzan* mukana. Kuljettaisinko hänet, Scottyn, veneessäni sinne, jotta hän saisi puhutella harpuuninheittäjää?

Kuljettaisinko? Kuinka monta huhua ja juttua Olinkaan kuullut *Idlerista*, joka oli saapunut Sandwichsaarilta, minne se oli salaa kuljettanut opiumia. Ja harpuuninheittäjä, joka oli katsastusmies: kuinka monesti olinkaan nähnyt hänet ja kadehtinut hänen vapauttaan. Hänen ei tarvinnut koskaan erota merestä. Hän nukkui jok'ikinen yö laivalla, kun taas minun oli kiltisti lähteminen maihin ja nukkuminen kotosalla. Harpuuninheittäjä oli vain yhdeksäntoista vuoden ikäinen (ja vain hänen omista sanoistaan tiesin hänet harpuuninheittäjäksi). Mutta minulle hän oli ollut aivan liian ylläinen henkilö, jotta olisin rohjennut häntä puhutella, kun risteilin jahdin ympärillä kaihoisan välimatkan päässä. Kuljettaisinko Scottyn, karanneen jungmannin, veneessäni harpuuninheittäjän luo salakuljettaja-laivalle? Niin että kuljettaisinko!

Meidän huudellamme harpuuninheittäjä kohosi kannelle ja kehotti meitä nousemaan alukseen. Tahdoin osoittautua aito merimieheksi ja ohjailin venettäni, jotta se ei hankaisi jahdin valkoista maalausta, annoin sen liukua peräpuoleen pitkästä köydestä, jonka kiinnitin kahdella huolimattomalla puolisolmulla. Me lähdimme kannen alle. Nyt näin ensimmäisen kerran laivan sisustan. Seinillä riippuvat vaatteet haisivat homeelta. Mutta mitäpä siitä? Siinähan oli aito merivarusteet, korderoilla vuorattuja nahkaliivejä, sinisiä nuttuja luotsikankaasta, sadelakkeja, merisaappaita ja öljytakkeja. Kaikkialla näkyi, kuinka tarkoin tila oli käytetty – kapeita makuukojuja, kääntöpöytiä ja kaappeja oli kerrassaan uskomattomissa paikoissa. Tuossa oli tarkistuskompassi, lyhtyjä tasapainorenkaineen, siniselkäisiä merikortteja huolimattomasti kokoon käärittyinä ja loukkoon heitettyinä, merkkilippuja aakkosjärjestyksessä ja merimiehenharppi laudoitukseen pistettynä pitelemässä kiinni almanakkaa. Vihdoinkin tunsin eläväni. Täällä istuin nyt ensi kertaa oikeassa laivassa, tovereina harpuuninheittäjä ja karannut englantilainen merimies, joka sanoi olevansa Scotty nimeltään.

Osoittaakseen olevansa miehiä yhdeksäntoista-vuotias harpuuninheittäjä ja seitsentoista-vuotias jungmanni kaikkein ensinnä menettelivät miesten tavoin. Harpuuninheittäjän mielestä lasi väkevää maistuisi hyvältä, ja Scotty poimi taskuistaan muutamia pikkurahoja. Sitten harpuuninheittäjä lähti pullo mukanaan erääseen salakapakkaan, sillä niillä tienoin ei ollut laillisia kapakoita. Me joimme tuota halpaa rapakaljaa juomalaseista. Enkö muka olisi yhtä reipas kuin harpuuninheittäjä ja merimies? Nämä olivat miehiä, sen ilmaisi heidän tapansa juoda. Juominen oli miehuuden merkki. Ja niin minäkin join heidän kerallaan, lasin toisensa perästä, topakasti ja haikailematta, vaikka tuo viheliäinen moska ei vetänyt laisinkaan vertoja nekulle tai "kanuunankuulalle". Oikein minua pöyristytti niellesäni, mutta luonnollisesti koetin salata sitä.

Pullo täytettiin useita kertoja iltapäivän kuluessa. Kaiken kaikkiaan minulla oli kaksikymmentä senttiä, mutta minä löin ne pöytään miehen lailla, vaikka salaisesti napsinkin ajatellessani, kuinka paljon makeisia olisin voinut niillä saada. Whisky nousi meille kaikille päähän, ja harpuuninheittäjä ja Scotty lavertelivat suulaasti Kap Hornin myrskyistä, La Platan edustan pamperotuulista, märsypurjetuulesta, Tyvenen valtameren rajusäistä ja napajäiden keskellä murskautuneista valaanpyyntilaivoista.

"Jäävedessä ei voi uida", selitti harpuuninheittäjä minulle. "Siinä käpristyy vallan kokoon ja painuu pohjaan minuutin kuluttua. Jos valas iskee veneen murskaksi, täytyy koettaa päästä vatsalleen airon poikitse, niin että saattaa pysyä pinnalla, vaikka ruumista kouristaakin."

"Tietysti", minä vastasin kiitollisena nyökäten ja niin varmallalla äänellä, ettei käynyt epäilemisenkään, etten minäkin kerran vuorostani joutuisi pyytämään valaita ja uiskentelemaan airon varassa jäämerellä. Painoin hänen ilmoituksensa lujasti muistiini ja rekisteröin sen aivoihin, missä se on tallella vielä tänäkin päivänä.

Mutta alussa minulla ei ollut paljoakaan sanottavaa. Herranen aika, olinhan vasta neljäntoista-vuotias enkä ollut kertaakaan elämässäni käynyt ulkona valtamerellä. Saatoin vain kuunnella noita molempia merikarhuja ja osoittaa miehevyyttäni pysyttelemällä juonnissa heidän tasallaan.

Whisky pääsi minussa voitolle. Scottyn ja harpuuninheittäjän puhelu tulvehti laivan kajuutan ja minun aivojeni kautta kuin raikkaan tuulen voimakkaat henkäykset, ja mielikuvituksessani elin jo vastaisia vuosia, jolloin tuhansissa seikkailuissa heittelehtisin hurjassa, hullussa, ihanassa maailmassa.

Me päästimme kaikki siteet irralleen. Vierauden tunne toisiamme kohtaan katosi. Tuntui siltä, kuin olisimme tunteneet toisemme jo vuosikausia, ja me vannoin, että aina vastaisuudessaakin pysyisimme yhdessä. Harpuuninheittäjä kertoi onnettomuuksista ja asioista, joiden ei pitänyt joutua toisten korviin. Scotty surkutteli itkien Edinburghiin jäänyttä vanhaa, köyhää äitiään – tämä oli aatelinainen, hän väitti – joka nyt eli peräti niukoissa oloissa sen vuoksi, että oli luovuttanut melkein kaiken omaisuutensa eräälle laivanvarustajalle, jotta hän – poika – saisi jonkinlaisena vapaaehtoisena oppia merimiehen ammattia ja pääsisi päälliköksi ja hienoksi mieheksi kokematta tavallista kovaa koulua. Nyt äiti oli aivan epätoivoissaan siitä, että hän oli karannut Australiassa ja pestautunut tavalliseksi jungmanniksi keulapuolelle. Ja Scotty saattoi todistaa sanansa. Hän otti taskustaan äidin viime kirjeen ja kasteli sitä kyynelillään lukiessaan sen meille ääneen. Harpuuninheittäjä ja minä itkimme hänen kerallaan ja vannoin, että kaikki kolme lähtisimme valaslaiva *Bonanzaan*, ansaitsisimme rahaa kuin roskaa ja suuntaisimme sitten matkamme Edinburghiin laskeaksemme yhteisen omaisuutemme tuon kiltin rouvan helmaan.

Ja sikäli kuin Tuliliemi kiihotti aivojani, pehmitti arkuuteni, sulatti pois ujouteni ja alkoi puhua minun kauttani, kanssani ja minun laillani, kuten kasvatti-kaksoisveljeni ja toinen minä, korotin minäkin ääntäni osoittautuakseni mieheksi, joka myöskin oli ollut mukana yhdessä ja toisessa. Kerskailin laveasti, kuinka olin avoimessa veneessäni purjehtinut San Franciscon lahden poikki möyryvässä lounaistuulella, niin että yksinpä kuunarienkin miehistö oli epäillyt, tokko onnistuisin yrityksessäni. Edelleen puhuin – tai sen teki Tuliliemi, sillä se oli samantekevää – että tosin Scotty saattoi olla oiva merimies ulapalla, mutta jos oli purjehdittava pienessä veneessä, niin kyllä minä vain hänestä voiton vein.

Ja parasta oli se, että kerskailuni todellakin piti paikkansa. Jos olisin ollut tajuissani, en kuitenkaan olisi missään tapauksessa uskaltanut sanoa Scottylle totuutta. Mutta Tuliliemen tapana on aina irroittaa kielen siteet ja lörpötellä salaisia ajatuksia.

Scotty tai Tuliliemi tai molemmat suuttuivat tietysti minun huomautuksistani. Mutta siitä en välittänyt saatoin kyllä löylyttää moisen karanteen seitsentoista-vuotiaan jungmannin. Scotty ja minä haukuimme ja räpytelimme kiukusta kuin kaksi kukonpoikaa, kunnes harpuuninheittäjä täytti vielä lasin voidaksemme sopia asian. Sen teimmekin, ja toisiamme kaulaten vannoin, että ikästä ystävyystä, aivan samoin kuin Musta-Matti ja Tom Morrisey keittiössä San Mateossa. Ja kun sen muistin, tajusin viimeinkin varttuneeni mieheksi, vaivaisista neljästätoista ikävuodestani huolimatta, yhtä suureksi

ja oivaksi mieheksi kuin nuo kaksi kömpelöä jättiläistä, jotka olivat riidelleet ja sopineet tuona muistorikkaana sunnuntaina kauan sitten.

Nyt olimme ennättäneet lauluasteelle ja minä yhdyin harpuuninheittäjään ja Scottyyn kaikenlaisten meripoikalaulujen loppukertoa kiljuttaessa. Juuri täällä *Idlerin* kajuutassa minä kuuntelin ensi kertaa lukuisia loilotuksia, joita sittemmin kuulin merimiesten laulevan kaikkialla. Oh, se oli suuremmoista. Aloin ymmärtää elämän tarkoitusta. Täällä ei ollut jälkeäkään arkipäiväisyydestä, tämä ei ollut Oaklandin vuono, ei tarvinnut juoksennella taloissa sanomalehtiä kuljettaen, ei ajaa jäävankkureissa tai nostella keiloja. Koko maailma oli minun, kaikki sen polut avautuivat eteeni, ja Tuliliemi viekoitteli mielikuvitukseni näkemään silkkana todellisuutena sen seikkailuelämän, johon alituisen kaipasin.

Me emme olleet tavallisia ihmisiä. Me olimme kolme puolihumalaista nuorta jumalaa, uskomattoman viisaita, ihmeellisen nerokkaita ja rajattomin voimin varustettuja. Oh! – ja sen sanon nyt, niin monen vuoden vierittyä – jos Tuliliemi kykenisi pidättämään ihmisen aina niin korkealla, en vetäisi enää milloinkaan ainoatakaan raitista henkäystä. Mutta tämä ei ole sellainen maailma, missä saisi matkustaa vapaalipulla. Täytyy päin vastoin maksaa raudankovan taksan mukaan – jokaista voiman hetkeä seuraa tasoittava heikkous, jokaista nousua vastaava lasku, jokaista kuviteltua jumalankaltaista silmänräpäystä vastaava aika matelijan lailla mudassa mataen. Joka kerta kuin koettaa voimiaan ponnistaen pusertaa elämän pitkät päivät ja viikot mielettömiksi, ihaniksi silmänräpäyksiksi, täytyy maksaa lyhennetyin elämin, monesti epäinhimillisen nylkykoron hinnalla.

Kiihkeys ja kestävyys ovat yhtä vanhoja kuolinvihollisia kuin tuli ja vesi. Ne hävittävät toisiaan. Ne eivät saata säilyä yhdessä. Ja kuinka suuri taikuri Tuliliemi lieneekin, hän on sittenkin yhtä suuressa määrin orgaanisen kemian orja kuin me kuolevaisetkin. Meidän on maksettava jokaisesta hermo-marathonista, jonka juoksemme. Yhtä vähän saattaa Tuliliemi pelastaa meitä suorittamasta, minkä olemme joutuneet velkaa. Hän voi johdattaa meidät kukkuloille, mutta ei kykene pidättämään meitä siellä; muutoin meistä tulisi kaikista hänen palvojansa. Eikä ole ainoatakaan ihmistä, jonka ei olisi pakko maksaa mielettömästä tanssistaan Tuliliemen huilun mukaan.

Kaikki tämä on viisautta, jonka olen hankkinut myöhemmin. Sillä neljäntoista-vuotiaalla pojalla, joka istui *Idlerin* kajuutassa harpuuninheittäjän ja merimiehen parissa, ei ollut tästä aavistustakaan. Hän hengitti avartunein sieraimin ummehtunutta ilmaa ja ryhtyi räyhäten loppukertoon: "Jänkin laiva virrassa liukuu – Kisko köyttä, hei ja hoi!"

Me humalluimme yhä enemmän ja puhuimme ja huusimme samalla haavaa. Minulla oli oivallinen terveys ja vatsa, joka olisi kyennyt sulattamaan rautaromua, niin että juoksin edelleen marathonia täysin voimin, kun Scotty jo alkoi uupuneena jättäytyä jällelle. Hän rupesi puhumaan sekavasti, tavoitteli sanoja voimatta löytää niitä; jos hän toisinaan sattuikin tapaamaan ne, eivät huulet enää pystyneet niitä muodostamaan. Hän kadotti kadottamistaan myrkytetyn tajuntansa. Hänen silmänsä sammuiivat, ja ulkonäkö muuttui yhtä typeräksi kuin hänen puheensa sammaltaviksi. Hänen kasvonsa ja ruumiinsa veltostuivat samalla kertaa kuin hänen järkensä. (Ihminen saattaa istua suorassa vain tahdon toiminnan avulla.) Scottyn surisevat aivot eivät jaksaneet pitää kurissa hänen lihaksiaan. Kaikki yhteys niiden kesken alkoi katketa. Hän koetti ottaa vielä yhden lasin, mutta pudotti sen permantoon. Kummastuksekseni hän alkoi katkerasti itkeä, kieri selälleen erääseen kojuun ja rupesi samassa tuokiassa kuorsaamaan.

Harpuuninheittäjä ja minä jatkoimme juominkeja ja irvistelimme ylimielisinä Scotty raukalle. Viimeinenkin pullo avattiin ja me tyhjensimme sen yhdessä, Scottyn säestäessä toimitusta äänekkäin kuorsauksin. Mutta sitten harpuuninheittäjäkin ryömi kojuunsa ja minä jäin yksikseni ja voittamattomana taistelukentälle.

Tunsin itseni perin ylpeäksi, ja Tuliliemi otti osaa ylvästelyyni. Saatoin sietää lasillisen, olin mies. Olin lasi lasilta juonut kaksi miestä tiedottomaksi. Ja minä seisoin yhä vielä molemmilla jaloillani ja nousin kannelle saadakseni ilmaa polttaviin keuhkoihini. Näissä juomingeissa minä havaitsin, kuinka oivallinen vatsa ja kestävä pää minulla oli, kun oli kysymys ryyppäämisestä. Se

tuntemus oli vastaisina vuosina koitua minulle todelliseksi ylpeyden lähteeksi, mutta lopulta olin oppiva pitämään sitä suurena onnettomuutena. Onnellinen on se ihminen, joka ei saata humaltumatta nauttia paria lasia enempää. Mutta onneton on se raukka, joka kykenee juomaan monta lasia mitään paljastamatta, jonka *täytyy* juoda monta lasia päästäkseen "epäselvälle tuulelle".

Aurinko oli menossa mailleen, kun nousin jälleen *Idlerin* kannelle. Alhaalla oli kyllä riittävästi kojuja. Ei minun olisi tarvinnut lähteä kotiin. Mutta minua halutti näyttää itselleni, kuinka suuressa määrin olin mies. Laivan perässä kellui veneeni. Loppuosa voimakasta pakovettä tulvi juuri väylää myöten vasten tuulta, joka ryntäsi valtamereltä päin neljäkymmenen mailin nopeudella tunnissa. Saatoin erottaa valkoiset vaahtoharjat, ja virran pyörteet ja vireet olivat selvästi näkyvissä jokaisen aallon laaksossa.

Nostin purjeet, irroitin veneen, asetuin ruorin ääreen toisella kädellä kuuttia pidellen ja suuntasin kulun väylän poikki. Pursi keinui ja sukelsi hurjana kuohujen keskelle. Ympärillä alkoi vihmoa hyrskysade. Minä jouduin aivan haltioihini. Purjehtiessani kaiuttelin laulua "Tuule kumoon joka mies". En ollut mikään neljäntoista-vuotias poikanen, joka vietti mitätöntä elämää Oaklandiksi mainitussa uneliaassa kaupungissa. Olin mies, jumala, ja itse luonnonvoimat alistuivat palvelukseeni ja noudattivat tahtoani.

Pakovesi oli virrannut mereen. Runsaasti sadan kyynärän levyinen kaistale pehmeätä mutaa erotti venesataman vedestä. Nostin senterboordin, laskin täyttä vauhtia liejuun, kokosin purjeet, ja seisoin perässä aloin työnnellä venettä airolla, kuten olin usein ennenkin menetellyt vuoksen aikana. Vasta tällöin voimani alkoivat murtua. Menetin tasapainoni ja syöksyin päistikkaa mutaan. Kun sitten ryömin pystyyn kauttaaltani liman peitossa ja veren vuotaessa haavasta, jonka pystyssä töröttävä paalu oli viiltänyt käsivarteeni, tajusin ensimmäistä kertaa elämässäni, että nyt olin humalassa. Mutta mitäpä siitä? Tuolla väylässä makasi kaksi voimakasta merimiestä tiedottomina kojuissaan, minne minä olin heidät ryypännyt. Minä olin kuin olinkin mies. Seisoin vielä jaloillani, vaikka olinkin vajonnut polvia myöten mutaan. En viitsinyt kiivetä uudelleen veneeseen. Minä kaaloin mudan halki työntäen purtta edelläni ja laulaa hoilottaen miehuuttani kaikelle maailmalle.

Mutta minä sain maksaa siitä. Olin sairaana pari päivää, surkean sairaana, ja paalun viiltämät haavat saivat käsivarteni pahasti paisumaan. Kokonaiseen viikkoon en kyennyt niitä käyttämään, yksinpä pukeutuminen ja riisuutuminenkin tuotti ankaraa tuskaa.

Vannoin: "Ei enää milloinkaan." Leikki ei ollut sen arvoinen. Hinta oli liian kallis. Mitään siveellistä pohmeloa ei minulla ollut. Vastenmielisyyteni oli kokonaan fyysillistä laatua. Eivät mitkään haltioitumisen hetket korvanneet moisen kurjuuden ja surkeuden tunteja. Veneelleni palattuani kartoin tarkoin *Idleria*. Saatoin purjehtia väylän toiselle puolelle kiertääkseni sen kyllin etäältä. Scotty oli kadonnut. Harpuuninheittäjä liikuskelി vielä niillä main, mutta häntä minä vältin tapaamasta. Kun hän kerran sattui tulemaan venesatamaan, minä piilouduin erääseen vajaan päästäkseni joutumasta hänen seuraansa. Minua pelotti, että hän ehdottaisi jälleen ryppyä, kenties kuljettaisi täyttä whiskypulloa taskussaan.

Ja kuitenkin – sellainen taikuri on Tuliliemi – nuo iltapäiväiset juomingit *Idlerin* kajuutassa olivat olleet kuin purpurajuova elämäni yksitoikkoisuudessa. Päivä oli ikimuistoinen. Lakkaamatta ajatukseni liikuskelivat siinä. Yhä uudelleen muistelin sitä aivan yksityiskohtaisesti. Muun muassa olin saanut nähdä, mitkä hampaat ja jouset toimivat ihmisten tekojen vaikuttimina. Olin nähnyt Scottyn itkevän omaa arvottomuuttaan ja hienosyntyisen äitinsä murheellista kohtaloa. Harpuuninheittäjä oli hilpeänä kertonut minulle ihmeellisiä seikkailuja itsestään. Olin saanut lukemattoman määrän viekoittelevia ja sytyttäviä viittauksia minulle vieraasta maailmasta, johon olin varmasti yhtä sopiva kuin nuo kaksi nuorukaista, jotka olivat ryypänneet kerallani. Olin perehtynyt ihmisten sielunelämään. Olin perehtynyt omaan sieluuni ja löytänyt arvaamattomia mahdollisuuksia ja kykyjä.

Niin, tuo päivä vei voiton kaikista muista varemmissä elämässäni. Sellainen se on minulle vieläkin. Sen muisto on syövytetty aivoihini. Mutta liian kalliin hinnan sain siitä maksaa. Kieltäydyin antautumasta uudelleen sellaiseen leikkiin, palasin kanuunankuulieni ja nekkuni pariin. Koko

terveen, normaalisen ruumiini kemiallinen kokoomus karkoitti minut pois alkoholin äärestä. Tuo aine ei soveltunut minulle. Se oli inhoittavaa. Mutta tästä huolimatta olosuhteet ajoivat minua yhä edelleen Tuliliemen luo, ajoivat ajamistaan, kunnes monen vuoden vierittyä oli koittava aika, jolloin etsin Tulilientä kaikkialla ihmisten asuma-aloilla – etsin häntä ja tervehdin ilomielin hyväntekijänä ja ystävänä. Ja samalla haavaa inhosin ja vihasin häntä kaiken aikaa. Niin, eriskummallinen ystävä on Tuliliemi.

SEITSEMÄS LUKU

Olin hiljan täyttänyt viisitoista vuotta ja työskentelin päivät pitkät eräässä säilyketehtaassa. Kuukaudesta toiseen en saanut koskaan nähdä kymmentä tuntia lyhempää työpäivää. Kun kymmentuntiseen työhön koneen ääressä lisätään päivällistunti, kaksi kertaa suoritettu jalkamatka kodin ja työpaikan välillä, nouseminen aamuisin, pukeutuminen ja syöminen, syöminen iltaisin, riisuutuminen ja levolle käyminen, ei vuorokauden neljästäkolmatta tunnista jää enempää kuin yhdeksän terveän nuorukaisen nukkua. Vuoteeseen käytyäni minun onnistui ennen uneen vaipumista varastaa hituinen aikaa lukemiseen.

Mutta monesti en päässyt työstä ennen puoltayötä. Toisinaan täytyi uurastaa kahdeksantoista ja kaksikymmentäkin tuntia yhteen mittaan. Kerran ahersin koneeni ääressä kolmekymmentä kuusi tuntia perätysten. Ja sattui yhteen jonoon sellaisiakin viikkoja, jolloin en milloinkaan lopettanut työtä ennen kello yhtätoista ja päässyt vuoteeseen ennen puoli yhtä; sitten tulin taas herätetyksi puoli kuudelta ennättääkseni pukeutua, syödä ja kävellä työpaikalle koneeni ääreen seitsemän vihellykseen.

Tällöin ei käynyt varastaminen hetkeäkään rakkaita kirjojani varten. Ja mitä tekemistä oli Tuliliemellä vasta viisitoista täyttäneen poikasen uutterassa työssä? Hänellä oli siinä paljon tekemistä. Malttakaapa, niin näytän sen teille. Kysyin itseltäni, tämäkö oli elämän tarkoitus – oliko ihminen luotu työjuhdaiksi? Tietääkseni ei Oaklandin kaupungissa ollut ainoatakaan hevosta, joka raatoi niin monta tuntia kuin minä. Jos tämä oli oikeata elämistä, niin minusta ainakin se oli peräti vastenmielistä. Mieleeni muistui veneeni, joka nyt lojui toimetonna valkamassa keräten pohjansa simpukankuoria täyteen. Mieleeni muistui tuuli, joka puhalsi jok'ikinen päivä lahdella, aamunkoitot ja auringonlaskut, joita en enää saanut nähdä, suolaisen ilman tuoksu sieraimissa, suolaisen veden tuntu ihossa, kun pulahdin veneestä mereen. Mieleen muistui kaikki minulta kielletyn maailman ihanuus ja ihmeet ja aistihurmat. Tästä kuolettavasta aherruksesta saattoi pelastua vain yhdellä tapaa. Minun täytyi päästä vapaaksi ja lähteä merille. Ja merielämä johti välttämättä Tuliliemen luo. Tätä minä en tietänyt. Ja kun sen opin tuntemaan, silloin minulla oli kylliksi rohkeutta ollakseni palaamatta takaisin elämelliseen tilaani koneen ääreen.

Halusin oleskella siellä, missä seikkailujen tuulet puhalsivat. Ja seikkailujen tuulet puhaltelivat osterivarkaiden pursia edes ja takaisin San Franciscon lahdella, kuljettivat ne rosvotuilta osterisärkiltä ja yöllisistä kahakoista aamun koittaessa kaupungin satamiin, minne kaupustelijat ja kapakoitsijat saapuivat saalista ostamaan. Osterisärkillä pyydystäminen oli kielletty ankan rangaistuksen uhalla. Palkkana oli kuritushuone viiruvaatteineen ja jalkarautoineen. Mutta mitäpä siitä? Viiruvaatteisten miesten työpäivä oli lyhempi kuin minun koneen ääressä uurastamani. Osterirosvon ja vangin elämässä oli paljoo enemmän romanttisuutta kuin koneorjan tilassa. Ja kaiken takana, koko pulppuavan nuoruuteni takana kuiski seikkailuelämä.

Ja niin minä haastattelin Jennie mummoa, vanhaa imettäjääni, jonka mustat rinnat olivat suoneet minulle ravintoa. Hän oli saavuttanut paremman aseman kuin minun omaiseni. Hän hoiti sairaita melkoisen hyvästä viikkopalkasta. Lainaisiko hän "valkoiselle lapselleen" vähän rahaa? *Että lainaisiko?* Kaikki, minkä hän omisti, kuului myöskin minulle.

Sitten etsin käsiini Ranskan Ranssin, erään osterirosvon, joka kuuleman mukaan halusi myydä purtensa *Raketin*. Tapasin hänet ankkurissa Alamedan puolella vuonoa, lähellä Webster-kadun siltaa, seurassaan vieraita, joita hän kestitsi viinillä. Hän nousi kannelle hieromaan kauppa. Kyllä, hän oli halukas myymään. Mutta nyt oli sunnuntai. Ja sitä paitsi hänellä oli vieraita. Huomisaamuna hän valmistaishi kaupparikirjan ja minä saisin heti purren haltuuni. Mutta nyt minun oli käytävä kajuuttaan ja tutustuttava hänen ystäviinsä. Näitä oli kaksi sisarusta, Mamie ja Tess, muuan rouva Hadley, joka oli heitä kaitsemassa, "Whisky-Bob", kuusitoista-vuotias osterirosvon, ja "Lukki" Healey, kaksikymmen-vuotias mustaviiksinen satamajätkä. Mamie, joka oli Lukin sisarentytär, oli saanut kunnianimen Osterirosvon Kuningatar ja toimi toisinaan emäntänä heidän juomingeissaan. Ranskan Ranssi

oli rakastunut häneen, vaikka siihen aikaan minä en vielä tietänyt siitä, ja tyttö kieltäytyi jyrkästi rupeamasta hänen vaimokseen.

Ranskan Ranssi kaatoi minulle suuren pikarillisen punaviiniä tyhjennettäväksi kaupantekijäisiksi. Mieleeni muistui italialais-talon punaviini, ja minua puistatti sisällisesti. Whisky ja olut eivät olleet aivan yhtä inhoittavia. Mutta Osterirosvojen Kuningatar katseli minua puolittain tyhjennetty lasi kädessään. Minullakin oli ylpeyteni. Vaikka olinkin vain viisitoistavuotias, ei minun kuitenkaan auttanut osoittautua häntä raukkamaisemmaksi. Sitä paitsi istuivat pöydän ääressä hänen sisarensa, rouva Hadley, nuori osterirosvo ja viiksiniekka jätkä, kaikilla lasi kädessään. Olinko minä vaivainen piimäsuu? En, tuhat kertaa en. Tyhjensin pikarin miehen lailla.

Ranskan Ranssi oli hyvillään kaupasta, jonka olin vahvistanut antamalla etukäteen kahdenkymmenen dollarin kultarahan. Hän kaatoi enemmän viiniä. Olin oppinut tuntemaan vatsani ja pääni voimakkaiksi, ja olin varma siitä, että saatoin juoda kohtuullisesti myrkyttämättä itseäni seuraavaksi viikoksi. Kestin yhtä paljon kuin hekin; ja sitä paitsi he olivat jo ryypänneet jonkun aikaa ennen tuloani.

Ruvettiin laulamaan. Lukki lauloi "Bostonin rosvosta" ja "Mustasta Lulusta". Kuningatar esitti laulun "Jos oisin pieni lintunen". Ja hänen sisarensa Tess lauloi "Oi, kohtele mun tytärtäni aivan lempeästi". Ilo kohosi pian ylimmilleen. Huomasin voivani jättää lasin täydeksi toisten kiinnittämättä siihen huomiotaan. Seisoen kajuutan portailla, pää ja hartiat ulkopuolella ja lasi kädessä, saatoin myöskin heittää viinin mereen.

Aprikoitsin seuraavasti: omituista väkeä, kun pitävät moisesta inhoittavan makuisesta viinistä. No niin, se on heidän asiansa. Minun ei kannata riidellä makuasioista. Heidän käsityksensä mukaan minun on osoitettava miehevyyttä teeskentelemällä pitäväni tästä viinistä. No hyvä. Minä teeskentelen. Mutta en aio juoda enempää kuin välttämättömän määrän.

Ja Kuningatar alkoi kohdella minua hellästi, sillä olin vereksin tulokas osterirosvojen laivastossa enkä suinkaan mikään jätkä, vaan isäntä ja herra. Hän lähti kannelle raitista ilmaa hengittämään ja kutsui minut mukaansa. Luonnollisesti hän tiesi, että Ranskan Ranssi siitä hyvästä raivosi kajuutassa, mutta minä en voinut sellaista uneksiakaan. Sitten Tess liittyi seuraamme istuutuen kajuutan katolle, sitten Lukki ja Bob ja viimein rouva Hadley ja Ranskan Ranssikin. Ja siinä me istuimme lasit kädessä ja lauloimme ison pullon kierrellessä piirissä, ja minä olin koko joukossa ainoa täysin selvä.

Minä nautin tästä enemmän kuin yksikään toinen koko parvesta. Tässä bohème-ilmassa en voinut olla muistelematta, kuinka edellisenä päivänä olin istunut koneeni ääressä tukahuttavassa, tympäisevässä ilmassa, herkeämättä toistaen tulisella kiireellä koneellisia liikkeitäni. Ja tässä minä nyt istuin lasi kädessä juomaveikkoina osterirosvoja, seikkailijoita, jotka eivät tahtoneet alistua arkiaherruksen orjiksi, jotka uhmailivat rajoituksia ja lakeja, pitivät vapauttaan ja elämäänsä omassa kädessään. Ja juuri Tuliliemen kautta minä jouduin tähän vapaiden, pelottomain sielujen oivalliseen seuraan.

Iltapäivän merituuli puhalsi suolaansa keuhkoihin ja saattoi keskiväylän veden väreilemään. Sen kuljettamina saapui kuunareita purje purjeen vieressä, toivotellen torvillaan siltaa avattavaksi. Punapiippuisia hinaajapursia kiiti ohitse keinutellen *Rakettia* keula-aalloillaan. Erästä sokuriparkkia hinattiin parhaillaan ulapalle päin. Väreilevällä pinnalla väikkyi auringon kulta, ja elämä tuntui niin suurelta. Ja Lukki lauloi:

"Oi Lulu, musta Lulu, mun kallis armahain, miks' sua odotella niin kauan sain? – Ma vankilassa makasin ja odottelin takasin mun sydänkäpyäni vain."

Niin, ympärilläni paukkui purjeissa kapinallisuuden, seikkailun, romanttisuuden henki, kaikkialla tapasi kiellettyä, mikä siitä huolimatta tehtiin uhkamielin ja suuremmoisella tavalla. Ja minä tiesin, että huomenna minä en palaisikaan koneeni ääreen säilyketehtaaseen. Huomenna minä olisin osterirosvo, niin vapaa merisissä kuin vuosisatamme ja San Franciscon lahden vedet voivat sallia. Lukki oli jo luvannut purjehtia kerallani matruusin ja kokin töitä suoritellen, minä

taas pitäisin huolta kansitehtävistä. Aamulla me hankkisimme muonaa ja juomavettä, nostaisimme suurpurjeen (joka oli isompi kangaspala kuin yksikään, jota olin ennen hoidellut) ja pyrkisimme ulos vuonosta ensimmäisellä merituulella ja pakoveden auttamana. Sitten hellittäisimme purjetta ja laskisimme nousuveden tullen lahtea alaspäin Asparagus-saarille, missä käytäisiin ankkuriin usean mailin päähän rannasta. Ja lopulta toteutuisi unelmani: saisin nukkua merellä. Ja seuraavana aamuna heräisin merellä; ja sen jälkeen kaikki päiväni ja yöni kuluisivat merellä.

Ja Kuningatar pyysi minua soutamaan maihin purressani, kun Ranskan Ranssi auringon laskun aikaan valmistautui toimittamaan vieraansa rantaan. Minä en ymmärtänyt, miksi hän niin äkisti muutti suunnitelmansa luovuttaen veneensä soutamisen Whisky-Bobin tehtäväksi ja jääden itse alukseen. En myöskään ymmärtänyt Lukin tarkoitusta, kun tämä irvistäen huomautti minulle: "Turkanen. Kylläpä sinulta kaikki sujuu sukkelasti." Kuinka minun pojanpäähäni olisi voinut juolahtaakaan ajatusta, että harmentunut viisikymmenvuotias olisi saattanut olla mustasukkainen minulle?

KAHDEKSAS LUKU

Sopimuksen mukaan me yhdyimme varhain maanantai-aamuna kauppakirjaa laatimaan. Tietenkin se tapahtui miesten lailla kapakassa, Johnny Heinholdin "Viimeinen voitelu" nimisessä tarjoilussa. Minä suoritin maksun, sain kauppakirjan, ja Ranskan Ranssi tarjosi kaupantekijäiset. Minä käsitin sen tavalliseksi toimitukseksi, ja minusta olikin oikeudenmukaista, että myyjä, joka saa rahat, panee vähän likoomaan paikassa, missä kauppa on päätetty. Mutta kummikseni Ranskan Ranssi tarjosi tuvan täydelle. Hän ja minä joimme, ja se oli vain kohtuullista; mutta miksi hän kutsui ryypyille Johnny Heinholdin, joka omisti kapakan ja tarjoili pöydän takana? Laskin heti, että tämä hyötyi juuri siitä ryyppystä, jonka nautti. Jossain määrin saatoin ymmärtää, että tarjottiin lasi Lukille ja Whisky-Bobille, jotka olivat ystäviä ja laivatovereita; mutta miksi otettiin joukkoon Bill Kelly ja Ryyppy-Kennedy, kaksi rannikkolaivuria.

Kahdeksanneksi liittyi lukuamme Pat, Kuningattaren veli. Oli varhainen aamu ja kaikki tilasivat whiskyä. Mitä minä saatoin tehdä tässä aikuisten seurassa, missä kaikki joivat whiskyä? "Whiskyä", minä virkoin yhtä välinpitämättömästi kuin henkilö, joka on sanonut sen tuhansia kertoja. Mutta millaista whiskyä! Lennätin sen kurkkuuni. Br-r-r-r! Saatan vieläkin tuntea sen maun.

Ja oikein minua kammotti hinta, minkä Ranskan Ranssi maksoi – kahdeksankymmentä senttiä. *Kahdeksankymmentä senttiä!* Säästäväisestä mielestäni se oli sulaa hulluutta. Kahdeksankymmentä senttiä – kahdeksan pitkän, koneen ääressä uurastamani tunnin palkka oli luiskahtanut alas meidän kurkuistamme, hurjahtanut vilauksessa jättäen vain ilkeän maun suuhun. Muuta ei voinut sanoa, kuin että Ranskan Ranssi oli suuri tuhlari.

Minulla oli kiire päästä ulos päivänpaisteeseen, ulos vesille komean purteni luo. Mutta kaikki viivyttelivät kapakassa, yksinpä Lukkikin, minun oma laivamieheni. Minulla ei ollut aavistustakaan siitä, miksi he viivyttelivät. Myöhemmin olen usein ajatellut, mitä he lienevät miettineet minusta, heidän seuraansa kutsutusta uusikosta, joka seisoj heidän rinnallaan kapakkapöydän ääressä eikä tarjonnut ainoatakaan ryyppyä.

Ranskan Ranssi, joka tietämättäni oli edellisenä päivänä niellyt harminsa, alkoi nyt, saatuaan *Raketin* hinnan taskuunsa, käyttäytyä merkillisesti minua kohtaan. Huomasin hänen käytöksensä muuttuneen, näin ilkeän välkkeen hänen silmissään ja kummastelin. Kuta enemmän opin ihmisiä tuntemaan, sitä omituisemmiksi he kävivät. Johnny Heinhold kurottausi pöydän poikki ja kuiskasi korvaani: "Hänellä on jotain kavalaa mielessä. Olkaa varuillanne."

Nyökkäsin ymmärtäväni hänen tarkoituksensa, kuten sopiikin sellaisen miehen, joka tuntee hyvin ihmiset. Mutta salaisesti olin peräti ymmälläni. Herra Jumala! Minä olin raatanut ankarasti ja lukenut seikkailukertomuksia, olin vain viisitoistavuotias, en ollut uneksinutkaan kiinnittäväni Osterirosvojen Kuningattareen sen enempää huomiota enkä tietänyt, että Ranskan Ranssi oli hurjasti ja mustasukkaisesti rakastunut; kuinka olisin saattanut aavistaa loukanneeni häntä? Ja kuinka niinä voin arvata, että satamassa jo naurettiin sitä, että Kuningatar oli kääntänyt hänelle selkensä hänen omalla aluksellaan, niin pian kuin minä olin joutunut näköpiiriin? Ja yhtä mahdotonta oli minun käsittää, että Kuningattaren veljen Patin työkeys minua kohtaan aiheutui muusta kuin luontaisesta umpimielisyydestä.

Whisky-Bob vei minut syrjään. "Pidä silmäsi auki", hän mutisi. "Tottele minun neuvoani, Ranskan Ranssi on vaarallinen. Minä lähden hänen kerallaan jokea ylöspäin hankkimaan osterikuunaria. Vartioi häntä tarkalleen, kun ennätetään takaisin osterisärkille. Hän sanoo aikovansa purjehtia sinut meren pohjaan. Jos hän sattuu olemaan lähistöllä, niin muuta pimeään tultua ankkuripaikkaa ja pidä alus lähtövalmiina. Ymmärrätkös?"

Oh, kyllä minä vaan ymmärsin. Nyökkäsin päätäni ja kiitin häntä tästä vihjauksesta kuten mies toista. Ja sitten siirryin takaisin pöydän ääressä seisovan ryhmän luo. Mutta minä en tarjonnut. Enhän

uneksinutkaan, että minun odotettiin tarjoavan. Poistuin Lukin seurassa, ja nyt korviani kuumottaa koettaessani arvailla, mitä kaikkea toiset mahtoivat minusta sanoa.

Sivumennen kysäisin Lukilta, mikä Ranskan Ranssia vaivasi. "Hän on mielettömän mustasukkainen sinun tähtesi", kuului vastaukseksi. "Niinkö arvelet?" minä tokaisin ja jätin sitten koko asian, koska siihen ei muka kannattanut tuhlata sen enempää sanoja.

Mutta hyvin saatatte ymmärtää, kuinka viisitoistavuotiaan ylpeys paisui kuullessani, että Ranskan Ranssi, viisikymmen-vuotias seikkailija, kaiken maailman merien purjehtija, oli mustasukkainen minulle – ja mustasukkainen tytön tähden, joka oli saanut Osterirosvojen Kuningattaren romanttisen nimen. Olin lukenut sellaisista seikoista ja pitänyt niitä itsellenikin mahdollisina kaukaisessa tulevaisuudessa. Kylläpä minä tunsin itseni aika porhoksi, kun sinä aamuna nostimme isonpurjeen, irroitimme ankkurin ja laskimme laitatuulta kolmen mailin matkan ulos lahdelle.

Sillä tapaa minä pelastuin kuolettavasta konetyöstä ja jouduin osterirosvojen pariin. Tosin alku oli tapahtunut ryyppäämällä ja elämä näytti lupaavan samallaista jatkoa. Mutta oliko minun pysyttävä siitä erilläni moisesta syystä? Missä hyvänsä elämä kuohui vapaana ja vuolaana, siellä miehet ryyppäsivät. Romanttisuus ja seikkailu näyttivät aina vaeltavan käsikkäin Tuliliemen kanssa. Jos halutti olla kahden ensinmainitun seurassa, silloin täytyi pysyä kolmannenkin tuttavana. Muutoin minun oli palattava takaisin kansankirjastoon ja luettava toisten miesten urostöistä; itse en toimittaisi mitään muuta kuin säilyketehtaan koneen ääressä raataisin kymmenen sentin tuntipalkasta.

Ei, minua ei säikyttäisi tästä reippaasta merielämästä se seikka, että vesillä olijoissa vallitsi merkillinen ja kallis himo saada olutta ja whiskyä ja viiniä. Mitä siitä, että he eivät tunteneet itseänsä onnellisiksi, elleivät saaneet nähdä minunkin ryyppäävän. Jos he kerran itsepintaisesti halusivat ostaa tuota moskaa ja tyrkyttää sitä minulle, niin miksi en joisi? Siinä oli maksu, joka minun oli suoritettava heidän toveruudestaan. Eikähän minun silti tarvinnut päihdyttää itseäni. En ollut päihtynyt sunnuntai-iltapäivänäkään, jolloin olin sopinut *Raketin* ostamisesta, vaikk'ei yksikään toinen ollut pysynyt selvänä. Hyvä, saatoinkin vastaisuudessaakin jatkaa samalla tapaa: joisin, kun toisia huvittaisi nähdä minun ryyppäävän, mutta karttaisin tarkoin ryyppäämästä liiaksi.

YHDEKSÄS LUKU

Minä kehityin tosin asteittain kovaksi ryyppymieheksi osterirosvojen joukossa, mutta varsinainen perinpohjainen juopotteleminen tuli sittenkin äkillisesti eikä sitä aiheuttanut alkoholin himo, vaan jonkinlainen äyllinen vakaumus.

Kuta enemmän näin elämää, sitä syvemmin siihen ihastuin. En voi koskaan unohtaa, miten suuremmoista oli ensi kertaa eräänä yönä ottaa osaa yhteiseen rosvoretkeen. Me keräänyimme *Annien* kannelle – joukko raakoja miehiä, rotevia ja pelottomia ja kuihtuneita satamajätkiä, muutamat entisiä vankeja, kaikki lain vihollisia ja kypsiä vankila-aineksia, yllään merisaappaat ja meriasu, puhellen karkealla, matalalla äänellä, ja ylinnä muita "Iso" George revolverit vyössään osoittaakseen, että hänen mielestään tässä oli tosi kysymyksessä.

Ajatellessani nyt menneitä, ymmärrän koko asian halpamaiseksi ja mielettömäksi. Mutta minä en ajatellut menneitä noina päivinä, jolloin liikuin Tuliliemen seurassa ja aloin tottua häneen. Elämä oli reipasta ja hurjaa, ja minä elin seikkailuissa, joista olin niin monasti lukenut.

Nelson – häntä sanottiin Nuoreksi Kissaksi, erotukseksi Vanhasta Kissasta, hänen isästään – purjehti *Peuralla* erään "Näkin" toverina. Näkki oli uskalikko, mutta Nelson häikäilemätön mielipuolet. Hän oli kahdenkymmenen vuoden ikäinen ja ruumiiltaan jättiläinen. Kun hänet oli paria vuotta myöhemmin ammuttu Beniciassa, julisti ruumiintarkastaja hänet harteivimmaksi mieheksi, minkä hän oli koskaan nähnyt paareilla.

Nelson ei osannut lukea eikä kirjoittaa. Hänen isänsä oli "kasvattanut" hänet San Franciscon lahden vesillä ja merielämä oli imeytynyt hänen vereensä. Hän oli mahdollottoman väkevä ja väkivaltaisuudestaan surullisen kuuluisa kautta koko satama-alueen. Toisinaan hänet valtasi raivovimma ja silloin hän teki hirveitä mielettömyyksiä. Minä tutustuin häneen ensi kertaa *Raketilla* kulkiessani ja näin hänen silloin luovivan *Peuralla* viuhuvassa myrskyssä ja harovan ostereita, kun me muut pysyimme paikallamme kahden ankkurin varassa ja siitä huolimatta pelkäsimme ajautuvamme maihin.

Tämä Nelson se vasta oli miestä! Ja kun hän "Viimeisen voitellun" ohitse kulkiessani puhutteli minua, tunsin itseni perin ylpeäksi. Mutta koettakaapa kuvitella, mitä tunsin, kun hän äkkiä kutsui minut kerallaan ryyppylle. Seisoin pöydän ääressä ja tyhjensin hänen seurassaan lasin olutta, juttelin miehevästi ostereista ja veneistä ja koetin arvailla, kuka oli salakavalasti lennättänyt panoksen karkeita hauleja *Annien* isonpurjeen lävitse.

Me pakasimme ja viivyskelimme pöydän ääressä. Minusta tämä viivyttely tuntui omituiselta. Olimmehan jo juoneet oluemme. Mutta kävikö minun ensinnä poistuminen, kun Isoa Nelsonia huvitti nojautua kapakkapöytään? Jonkun minuutin kuluttua hän pyysi suureksi kummastukseksi minua juomaan toisen lasin, minkä teinkin. Ja yhä vielä me puhelimme, eikä hän näyttänyt vieläkään aikovan poistua kapakasta.

Suonette anteeksi, että tässä ryhdyn selittämään, miten viattomuudessani mietin asiaa. Ensinnäkin olin varsin ylpeä saadessani olla Nelsonin seurassa, sillä tämä oli suurin sankari osterirosvojen ja rantasissien joukossa. Vatsani ja limakalvojeni onnettomuudeksi Nelsonissa vallitsi omituinen luonteenominaisuus, joka saattoi hänet tuntemaan itsensä onnelliseksi voidessaan tarjota minulle olutta. Minä puolestani en tuntenut mitään siveellistä vastenmielisyyttä olutta kohtaan, eikä minulla ollut laisinkaan syytä erota hänen kunniakkaasta seurastaan yksinomaan sen vuoksi, ettei tämä juoma maistunut minulle. Hänen päähänsä oli juolahtanut juoda olutta ja tarjota sitä minullekin. No niin, vastenmielisyys oli ohimenevää laatua, minä saatoinkin kyllä kestää sen.

Ja niin me yhä juttelimme kapakkapöydän ääressä ja joimme edelleen olutta, jonka Nelson tilasi ja maksoi. Muistellessani nyt tätä kohtausta minä luulen, että Nelsonissa oli herännyt uteliaisuus. Häntä halutti ottaa selkoa siitä, mikä minä olin miehiäni. Hän tahtoi nähdä, kuinka monta kertaa minä sallin hänen tarjota, ennenkuin vuorostani tarjoisin hänelle.

Juotuani puoli tusinaa lasillista arvelin saaneeni kylläksi tällä kertaa, sillä en ollut unohtanut päätöstäni pysyä kohtuuden rajoissa. Mainitsin sen vuoksi, että aioin lähteä *Raketille*, joka silloin sijaitsi kaupungin satamassa sadan kyynärän päässä.

Heitin hyvästi Nelsonille ja lähdin alas satamaan. Mutta Tuliliemi seurasi mukana kuuden lasin voimaisena. Aivoissani humisi ja miehuuden tunne herätti minussa suurta ylpeyttä. Minä, aito osterirosvo parhainta laatua, minä lähdin omalle alukselleni naukkailtuani "Viimeisessä voiteluussa" Nelsonin, kaikkein suurimman osterirosvon kanssa. Voimakkaana väikkyi mielessäni kuva meistä molemmista, kun huolettomina nojausimme pöytää vastaan ja ryypimme olutta. Ja omituinen oli minusta tuo luonteen oikku, joka saattoi ihmiset tuntemaan itsensä onnellisiksi voidessaan tuhlata olueen rahoja minun kaltaiseni toverin tähden, joka ei sitä itse halunnut.

Näitä pohtiessani muistin, että useita kertoja oli toisia miehiä parittain astunut "Viimeiseen voiteluun", missä ensin toinen, sitten toinen oli tarjonnut ryypyn. Muistin *Idlerin* juomingeista, miten Scotty ja harpuuninheittäjä ja minä itse olimme raapineet kokoon hopeat ja kuparit ostaaksemme whiskyä. Ja sitten muistui mieleen vanha poikain välinen laki: jos toveri jonakin päivänä antoi toiselle "kanuunankuulan" tai palasen nekkua, silloin hän odotti jonakin toisena päivänä saavansa vuorostaan takaisin "kanuunankuulan" tai palasen nekkua.

Siitä syystä oli Nelsonkin viivyskellyt kapakassa. Maksettuaan lasin hän odotti minunkin puolestani maksavan sellaisen. *Olin antanut hänen maksaa kuusi lasillista enkä ollut kertaakaan tarjonnut itse.* Ja hän oli itse suuri Nelson! Saatoin tuntea, kuinka punastuin häpeästä. Istuuduin laiturin pollarille ja kätkin kasvoni käsiin. Ja häpeä poltti kuumana niskaani, otsaani ja poskiani. Monesti olen punehtunut elämässäni, mutta en milloinkaan niin ankarasti kuin sillä kertaa.

Ja istuessani siinä pollarilla häpeän valtaamana mietiskelin melko lailla ja arvioin uudelleen arvoja. Olin syntynyt köyhissä oloissa. Köyhissä oloissa olin elänyt tähän asti. Toisinaan olin saanut nähdä nälkää. Minulla ei ollut milloinkaan ollut leluja eikä kisakaluja kuten toisilla lapsilla. Elämäni ensimmäisiä muistoja väritti köyhyys. Tämä köyhyiden väri oli muuttunut yhtämittäiseksi. Olin jo ennättänyt kahdeksan vuoden ikään, kun sain ensimmäisen pienen alusnuttuni, joka ostettiin myymälästä. Ja sekin oli vain pikkuruinen alusnuttu. Kun se oli käynyt likaiseksi, minun täytyi jälleen tyytyä kauheisiin kotitekoisiin, kunnes se oli saatu pestyksi. Olin ylpeillyt siitä niin kovin, etten millään muotoa tahtonut käyttää mitään muuta vaatetta sen päällä. Ensimmäistä kertaa kapinoin äitiä vastaan – yllyin kapinanhengessäni aivan raiviokiihkon valtaan, kunnes hän viimein taipui antamaan minun käyttää puotinuttua niin, että koko maailma voi nähdä sen.

Ruokaa voi täysin pitää arvossa vain se, joka on kärsinyt nälkää; ainoastaan merimiehet ja erämaan kulkijat tuntevat juomaveden merkityksen. Ja vain lapsi, jolla on lapsen mielikuvitus, kykenee tajuamaan sellaisten seikkojen arvon, joista se on saanut kauan kieltäytyä. Varhain opin huomaamaan, että voin saada ainoastaan sellaista, minkä itse pystyin hankkimaan. Köyhä lapsuuteni kehitti minussa saituutta. Ensimmäiseksi olin kyennyt hankkimaan itselleni savukekuvia, savukeilmoituksia ja savukealbumeita. Itse en saanut käyttää ansaitsemiani rahoja, jonka vuoksi ostelin niitä "ylimääräisillä" sanomalehdillä. Toisilta pojilta hankin kaksoiskappaleita, ja koska kiertelin kaikkialla kaupungissa, minulla oli runsaammin tilaisuuksia kaupitella ja ostella.

Kauaa ei kestänyt, ennenkuin minulla oli täydellisenä jokainen sarja, minkä savuketehtailijat julkaisivat – esimerkiksi Kuuluisia kilpa-ajoherosia, Pariisilaisia kaunottaria, Eri maiden naisia, Kaikkien kansojen liput, Tunnettuja näyttelijöitä, Mestariyrkkeilijöitä y.m.s. Ja jokainen sarja minulla oli kolmessa eri muodossa: savukekotelon korttina, ilmoitustauluna ja albumissa.

Sitten aloin kerätä kaksois-sarjoja, kaksoisalbumeita. Vaihdoin niitä toisiin esineisiin, joita pojat pitivät arvossa ja tavallisesti ostivat vanhemmiltaan saamallaan rahoilla. Luonnollisesti heillä ei ollut yhtä kehittyneitä käsityksiä arvoista kuin minulla, joka en saanut milloinkaan rahaa ostaakseni jotain. Vaihdoin postimerkkeihin, kivennäisiin, harvinaisiin esineisiin, linnunmuniin, marmoripalloihin (minulla oli agaattikokoelma, jonka veroista en ole koskaan nähnyt ainoankaan pojan omistavan – ja alun siihen, ainakin kolmen dollarin arvoisen kourallisen palloja, olin saanut kahdenkymmenen

sentin vakuudeksi eräältä juoksupojalta, joka lähetettiin kasvatuslaitokseen, ennenkuin hän ennätti lunastaa ne takaisin).

Vaihdoin mitä hyvänsä mihin hyvänsä ja annoin esineiden vaihtua kymmeneen kertaan, kunnes olin saanut jotain erikoisen arvokasta. Tulin kuuluksi vaihtokaupoistani. Minua mainittiin sairiksi. Yksinpä lumppukauppiaankin saatoin kyyneliä vuodattamaan, kun jouduin hänen kanssaan kauppaa hieromaan. Toiset pojat pyysivät minua myymään heidän kokoelmiansa, pulloja, räsyjä, rautaromua, jyvä- ja juuttisäkkejä ja viiden galloonan öljykannuja, ja näistä toimista minä sain aina välityspalkkion.

Ja nyt tämä yritteliäs, pennintarkka poika, joka oli tottunut raatamaan koneen ääressä kymmenen sentin tuntipalkasta, istui pollarilla mietiskellen, että olutta valutettiin viidestä sentistä lasillinen saamatta mitään korvausta. Oleksin nyt miesten parissa, joita ihailin. Ylpeilin heidän seurastaan. Oliko suurinkaan säästäväisyys koskaan tuottanut minulle sellaisia ilonpuuskia, joita olin niin usein saanut tuntea osterirosvojen parissa? Ja mikä oli arvokkaampaa – rahat vaiko moiset ilonpuuskat? Näitä miehiä ei hirvittänyt laisinkaan panna sentti tai montakin senttiä pyörimään. He käsittelivät rahaa suuremmoisena huolettomasti, saattoivat kutsua kahdeksan miestä ryyppäämään whiskyä, joka maksoi kymmenen senttiä lasillinen – kuten Ranskan Ranssi oli tehnyt. Niin, olihan Nelson juuri vastikään tuhlannut kuusikymmentä senttiä olueen minua kestitessään.

Kummalle puolen nyt kallistuisin? Tajusin selvästi, että edessäni oli vakava kysymys. Minun oli valittava rahain ja miesten, saituuden ja seikkailujen välillä. Joko minun täytyi hyljätä vanha käsitykseni rahan arvosta ja ruveta pitämään sitä tavarana, jota oli tuhlaten siroiteltava ympärilleen, tai sitten oli luovuttava noiden miesten toveruudesta, joissa vallitsi omituinen taipumus mieltyä väkijuomiin.

Suuntasin kulkuni satamasta "Viimeiseen voiteluun", jonka edustalla Nelson yhä vielä viivyskeli. "Käydäänpäs tyhjentämässä lasi olutta", minä ehdotin. Jälleen seisoi pöydän ääressä juoden ja jutellen, mutta tällä kertaa maksoin minä – kymmenen senttiä! Kokonaisen tunnin aherrus koneen ääressä juomaan, jota en halunnut ja joka maistui tympeälle. Mutta se ei tuntunut vaikealta. Asia oli selvinnyt minulle. Rahat eivät merkinneet enää mitään. Toveruus merkitsi nyt kaikkea. "Otetaanpa vielä lasi", minä virkoin. Ja me tilasimme uudelleen ja taas minä maksoin. Tottuneena ryyppymiehenä Nelson lausui kapakoitsijalle: "Laitappa minulle pikkunen, Johnny." Johnny nyökkäsi ja täytti hänelle lasin, joka sisälsi vain kolmanneksen siitä, minkä äsken olimme tyhjentäneet. Mutta hinta oli sama – viisi senttiä.

Tähän mennessä minä aloin jo tulla hieman hiprakkaan, joten moinen tuhlaavaisuus ei surettanut suuriakaan. Maksoinhan sitä paitsi täten oppirahoja. Tässä ryyppäämisessä oli jotain muutakin kuin pelkästään juomain runsaus. Asiata ajatellessani iskin aivan naulan kantaan. Jouduttiin sellaiselle asteelle, jolloin olut ei merkinnyt rahtuistakaan, vaan annettiin arvoa yksin tunnelmalle, minkä yhteinen ryyppiminen synnytti. Niin, oli vielä toinenkin seikka otettava huomioon! Minäkin saatoin tilata pikku laseja ja vähentää kahdella kolmanneksella sen innoittavan taakan, jonka toveruus vaati kannettavakseni.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.